

Latvijas Kultūras akadēmija
Teātra un audiovizuālās mākslas katedra

LUGA „DĒRBIJAS VERGI” UN TĀS TEORĒTISKĀ ANALĪZE

Bakalaura darbs

Autore:

Akadēmiskās bakalaura studiju programmas “Mākslas”

Teātra, kino un tv dramaturģijas apakšprogrammas

4. kursa studente Ludmila Judina

(ID Nr. 20071705)

Rīga
2015

SATURS

IEVADS	3
1. LUGAS VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS	4
2. PAMATIDEJA	4
3. SIŽETS	4
4. LUGAS UZBŪVE	10
4.1. Struktūras analīze	10
4.2. Monologi un dialogi	11
4.3. Leksika	12
5. TĒLI UN TO RAKSTUROJUMS	12
5.1. Galvenie tēli	12
5.2. Pārējie tēli	14
5.3. Personvārdu lietojums	14
6. VIDES UN DARBĪBAS VIETAS RAKSTUROJUMS	15
7. LUGAS NOSAUKUMS	16
8. LAIKS	17
9. MĒRĶAUDITORIJA	18
10. ŽANRS	18
11. DOKUMENTALITĀTE LUGĀ	18
12. TĒMAS AKTUALITĀTE	19
KOPSAVILKUMS	20
NOBEIGUMS	21
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	22
ANOTĀCIJA LATVIEŠU VALODĀ	23
ANOTĀCIJA ANĢĻU VALODĀ	24
PIELIKUMS. LUGA “DĒRBIJAS VERGI”	25

IEVADS

Bakalaura darbs ietver sevī lugu „Dērbijas vergi” un tās teorētisko analīzi. Lugas tapšanas specifiku noteica vairāki apstākļi. 2014.gada vasarā šīs lugas un bakalaura darba autore, kopā ar draugu teātra režisoru devās peļņā uz Angliju un divus mēnešus pavadīja Dērbijā, strādājot puķu fabrikā. Katras dienas notikumi, situācijas, piedzīvotais un sajūtais tika pierakstīts *blogā* – interneta dienasgrāmatā, un divus mēnešus vēlāk, atgriežoties Latvijā, tika nolemts pieredzēto pārvērst skatuves materiālā, lai veidotu sarunu ar skatītāju par viesstrādnieku dzīvi ārzemēs. Jāpiebilst, ka šādas tematikas lugu latviešu oriģināldramaturģijā iepriekš nav bijis. Ievērojamākais sasniegums, kas skar emigrācijas tēmu Latvijas teātra kontekstā, ir lielu ievērību ieguvusī un atzinīgi vērtētā izrāde „Izraidītie” Dailes teātrī (2013/2014. gada sezona), kuras pamatā ir lietuviešu dramaturga Marjus Ivaškeviča luga „Izraidīšana” („Išvarymas”). Tajā apskatītie notikumi ir balstīti izceļojošo lietuviešu reālajos likteņos. Iestudējumam Latvijā sižeta līmenī tika veikta lokalizācija, ieviešot latviešu personvārdus, dziesmas, vietvārdus.

„Dērbijas vergi” ir uz patiesiem notikumiem balstīta luga, kas vēsta par lugas autores reālo pieredzi, dzīvojot un strādājot Anglijā. Katram lugas varonim un tēlam ir savs prototips dzīvē, lai gan lugā viņu vārdi ir mainīti.

Lugas teorētiskajā analīzē atklāti un pamatoti varoņu raksturi un rīcības motīvi, lugas jēga un vēstījums, kā arī izvēlētie izteiksmes līdzekļi un lugas aktualitāte. Lugas žanrs, vieta un laiks ir izvēlēti, lai ieinteresētu un viesstrādnieku problēmai pievērstu pēc iespējas lielāku skatītāju loku, īpaši jaunus cilvēkus vecumā no 16 gadiem, kas varētu pieļaut iespēju aizbraukt no Latvijas.

1.LUGAS VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS

Luga „Dērbijas vergi”

- Žanrs – jaunības drāma
- AINU skaits - 16
- Cēlienu skaits - 1
- Darbības laiks – mūsdienas
- Darbību vietu skaits – 9
- Galveno tēlu skaits – 2

2. PAMATIDEJA

„Dērbijas vergu” pamatā ir stāsts par jauniešiem, kas nonākuši attiecību krīzē un uzskata, ka, atrisinot materiālās problēmas, arī saspīlējums attiecībās atrisināsies pats no sevis, tādēļ viņi dodas peļņā uz Angliju. Viņi vēlas būt laimīgi, bet dzīvo ilūzijās par to, kas viņus tādus padarīs. Anglijā lugas varoņus sagaida jauni pārbaudījumi, taču viņi tos iztur un tiek grūtībām pāri, lai tomēr paliktu kopā. Galvenā ideja ir tāda, ka cilvēku attiecībām un mīlestībai dzīvē ir lielāka vērtība par naudu un materiālām lietām, un ka visas problēmas ir mazsvarīgas, ja vien līdzās ir otrs cilvēks. Tā kā attiecību līnija norisinās uz Anglijas viesstrādnieku dzīves fona, tad būtiska tēma ir arī dzīve svešatnē. „Dērbijas vergi” ir arī mēģinājums apliecināt, ka mājās (dzimtenē) tomēr ir labāk.

3. SIŽETS

Anna, 25, un Jānis, 23, ir pāris jau divus gadus. Jānis ir mākslinieks, kura gleznu izstāde bija izgāšanās, bet Anna sapņo būt rakstniece, lai gan neko neraksta, strādā iztikai, nevis dara to, kas patīk. Attiecībās ir iestājusies krīze, viens no galvenajiem strīdu iemesliem ir nauda vai precīzāk – tās trūkums. Jaunieši, domādami, ka, atrisinot materiālās problēmas, uzlabosies arī viņu savstarpējās attiecības, dodas peļņā uz Angliju tikai uz vasaru, ilgāk ne, atpakaļceļa biļetes jau ir nopirktas, caur draugu draugiem un paziņu paziņām sarunāta vieta cepumu fabrikā un istaba īrēšanai.

Stāsts sākas brīdī, kad jaunieši ierodas Dērbijā, industriālā pilsētiņā Anglijas vidienē, aiziet uz māju, kur ir sarunāta istaba īrēšanai, un uzzina, ka to vēl nav atbrīvojuši iepriekšējie īrinieki. Par laimi, laipnie izīrētāji – kristīgs latviešu pusmūža pāris viņus ielaiž pārnakšņot mazākā istabiņā, tādā kā kambarī, kur ielien vien čomodāni un viņi paši. Jaunieši priecīgi gatavojas pirmajai darba maiņai, bet dienā, kad abi dodas strādāt, viņi saņem īsziņu, ka darbs tiek atcelts; nav pasūtījuma; strādnieki nav vajadzīgi, un nevar zināt, cik ilgi būs jāgaida, varbūt nedēļu, varbūt ilgāk.

Sākumā jaunieši domā, ka varbūt tā ir zīme un viņiem jābrauc mājās, taču nauda, kas abiem bijusi, jau iztērēta īrei un ēdienam. Anna saka, ka te taču ir Anglija un darbam jābūt uz katra stūra, tāpēc viņi nolemj nepadoties un atrast darbu pašu spēkiem – izprintē CV un uzsāk darba meklējumus. Piesakās darbam internetā, iet uz darba aģentūrām, staigā pa pilsētu un dod savus CV veikalu menedžeriem. Uz visiem aizsūtītajiem pieteikumiem atbilde atnāk vienu reizi – Annai atsaka. Kaspara CV ir radošais portfolio, taču lai kļūtu par pārdevēju vai krāvēju, gleznošanas prasmes nav vajadzīgas. Viņi izdomā sev jaunu biogrāfiju un pārraksta savus CV, taču arī tas nepalīdz. Tā viņi nodzīvo vairāk nekā nedēļu. Optimisms un cerības sāk zust.

Pareizticīgie latvieši Mārtiņš un Ilze, pie kuriem Anna un Jānis īrē istabu, redzēdami viņu izmisumu, piedāvā doties līdz izbraukumā pie dabas un izvēdināt galvu – netālu no Dērbijas esot dabas parks ar kalniem. Kāpjot kalnā, Anna un Jānis paliek divatā. Anna meklē uztveršanas zonu, jo parkā nedarbojas telefons, un uztraucas, ka šajā laikā kāds zvanīs un piedāvās darbu. Jānis mēģina pierunāt Annu kaut kā atslābināties un pievērst uzmanību viņam, nevis nenopelnītās naudas skaitīšanai, un, kad Anna paslīd uz aitu spirām un viņai no rokām izkrīt mobilais telefons, Jānis to noķer un nedod atpakaļ. Viņš neļaujas panikai un provokācijai un iedrošina Annu, ja jau sarunāja atbraukt uz vasaru, tad jāpaliek un jācīnās līdz galam.

Nākamajā dienā, Mārtiņš un Ilze stāsta, ka viena darba aģentūra it kā meklē strādniekus, tāpēc jāpiesakās pēc iespējas ātrāk. Anna un Jānis skrien visai pilsētai cauri, lai nenokavētu darbinieku uzņemšanu, bet viņiem atkal atbild, ka piezvanīs, kad būs darbs. Netālu no aģentūras jaunieši ierauga milzīgu saldo ķiršu koku pilnu ķiršiem un sāk no tā raut ogas – angļiem tā nav pieņemts, bet jaunieši par to ir vairāk nekā priecīgi – viņi ir izsalkuši, turklāt veikalā saldie ķirši maksātu ļoti dārgi. Viņi pieēdas un tikai vēlāk ierauga, ka koks aug ceļa malā un viņi noteikti dabūs caureju.

Vakarā abi nolemj paskatīties, vai nevarētu savākt maizi ar iztecejušo derīguma termiņu no atkritumu tvertnēm pie lielveikala, bet visa teritorija ir nožogota, lai izsalkušie un bezpajumtnieki nevazātos apkārt. Pēdējā izmisuma brīdī Jānis piedāvā kaut ko pārdot, vai arī viņš varētu mēģināt par naudu gleznot portretus pilsētas centrā, bet Anna par viņu paņirgājas, sakot, ka viņiem nav nekā vērtīga pārdošanai un nevienam taču tā māksla nav vajadzīga.

Tajā brīdī viņus izglābj zvans – piezvana paziņu paziņa Vitālijs un piedāvā darbu puķu fabrikā, kas atrodas piecu kilometru attālumā no mājas, kur viņi dzīvo.

Anna un Jānis dodas uz darbu – tas ir milzīgs paviljons, kur darbs notiek kājās stāvot. Viss ir aizliegts, izņemot strādāšanu. Ceļš no darba uz mājām pēc astoņu stundu stāvēšanas viņiem aizņem īpaši daudz laika, taču, mājās viņus gaida pārsteigums - Ilze un Mārtiņš uzaicina uz Eņģeļu dienas svinēšanu – cienā ar vīnu un biezprienmaizēm, stāsta par Dievu. Kad izīrētāji ir izgājuši no istabas uz virtuvi, Anna sačukstas ar Jāni – viņai nepatīk klausīties sarunas par ticību un izlikties, ka visam piekrīt, jo viņi taču ir īrnieki, nevis draugi. Anna piedāvā meklēt citu dzīvesvietu, tuvāk darbam, bet Jānim te patīk, jo Ilze un Mārtiņš, viņaprāt, ir jauki cilvēki. Turklāt viņi ir atraduši iespēju Jānim nopelnīt papildus – darbu fitnesa centrā par apkopēju, ko var apvienot ar darbu puķu fabrikā, tāpēc Jānis viņus aizstāv. Anna jūtas slikti, jo jāizliekas par to, kas viņa nav, un jāizliekas, ka piekrīt tam, kam īstenībā netic.

Nākamajā dienā Jānis uzsāk darbu Fitnesa centrā, kur par apkopējiem strādā divas nācijas – melnādainie un latvieši. Jānim jātīra dušas, tualetes, jāmazgā grīdas, jāmaina un jānes ārā miskastes maisi. Viņam visu laiku šķiet, ka viņš pievērš sev pārāk lielu uzmanību un kaut ko dara nepareizi. Tīrot kabinetus, viens darbinieks viņam pasviež papīru – kā mēslu vabolei; laipna angliete uzdod viņam jautājumu, bet neklausās atbildi, jo īstenībā nevienam Jānis kā cilvēks šeit neinteresē, viņš ir tikai apkopējs. Kad Jānim nākas tīrīt podus, viņš sajūt īpašu pazemojumu.

Lai ceļu uz darbu un atpakaļ varētu mērot ātrāk, paziņu paziņa izpalīdz un sarunā viņiem riteņus – Jānim tiek ritenis ar izdurtu riepu, bet Annai – bez bremzēm. Pa ceļam uz mājām sākas strīds. Anna dusmojas uz Mārtiņu un Ilzi, kas visas dzīves norises skaidro caur ticības prizmu, tādēļ arī „veiksmi” ar salauztajiem riteņiem norakstīs uz grēku nenozēlošanu, Dieva sodu vai mācību. Anna dusmojas, jo Jānis ir Mārtiņa, Ilzes un Dieva pusē. Viņu strīds nonāk tik tālu, ka Anna paziņo, ka laikam arī šis brauciens ir bijis Dieva pārbaudījums abu attiecībām, un īstenībā Jānim

vajadzētu būt kopā ar kādu citu, viņiem nemaz neesot lemts būt kopā. Emociju uzplūdumā Anna izšķiras no Jāņa un aiziet projām.

Nākamā diena ir sestdiena – darbs sākas sešos, bet darbā jābūt jau 5:30. Viņi ceļas agri un uz darbu brauc ar riteņiem, lietus līst kā no spaiņiem. Jānis aizbrauc pa priekšu, Anna, cenšas viņu panākt, bet viņai tas neizdodas. Ierodoties puķu fabrikā, Anna ierauga, ka Jānim no deguna tek asinis, bet viņš nekavējoties dodas strādāt, lai viņu nesūta mājās. Visu dienu viņi nerunā. Anna ir skumja un domīga, strādā ļoti lēni, tāpēc līdzstrādnieki viņu aprunā un apsaukā, bet tad viņai klāt pienāk čigāns Stefans, kas saka, lai neklausās apkārtējos, jo viņa visu dara *gūd*. Stefanam ir ļoti skaistas acis, viņš atbalsta ar labiem vārdiem, tāpēc Anna uz brīdi aizmirst savas skumjas. Viņas līnija izdomā izklaidi un sāk šaudīties ar gumijām, ar ko sasprauž puķes. Stefans met pāris gumiju Annas virzienā, viņa samulst, bet arī nopriecājas. To visu ierauga Jānis, jo līnija, pie kuras viņš strādāja, beidz darbu ātrāk. Pirms došanās mājās, viņš iet atvadīties no Annas, bet, ieraugot, cik viņai ir jautri, Jānis aiziet neatvadoties.

Pusdienlaika pauzē, Anna skatās telefonā un gaida kādu ziņu no Jāņa, taču ziņa nepienāk. Par spīti tam, viņa izlaiž matus un atgriežas pie darba ar košļājamo gumiju mutē, kas fabrikas darbiniekiem ir aizliegts tāpat kā mobilā telefona izmantošana darba laikā. Dažreiz viņa pat uzpūš burbuli. Tieši tajā brīdī pa fabrikas radio sāk skanēt *The Queen* dziesma – *I want to break free* (tulk. *Es gribu izlauzties brīvībā*)

Atbraucot mājās pēc darba, Anna istabā sastop Jāni, kas viņu ignorē un sākumā neatbild uz jautājumiem. Vēlāk viņš tomēr pastāsta savas klusēšanas iemeslus – viņš ir redzējis, kā Anna flirtē ar Stefanu, un tagad saprot, kādi ir bijuši Annas patiesie mērķi braukšanai uz Angliju – atrast naudīgu veci un palikt. Anna ņirgādamās atbild, ka tieši tāds arī bijis viņas plāns. Jānis aiziet uz darbu fitnesa centrā un paziņo, ka nezina, vai atgriezīsies.

Fitnesa centrā Jānis nevar koncentrēties darbam un domā par Annu, Stefanu un viņu strīdu. Viņam nejauši uz paklāja izlīst ūdens, ar kuru viņš mazgāja grīdu, kurā ir arī ķīmiskie tīrīšanas līdzekļi. Jānis ir mākslinieks un apjukumā nezina, kā rīkoties šādā situācijā, tāpēc izsūknē slapjo paklāju ar putekļusūcēju. Sākumā viss it kā ir labi, taču pēc brīža putekļu sūcējs sāk rūkt un dūmot, līdz salūst pavisam. Jānis noliek putekļusūcēju apkopēju istabā un izliekas, it kā nekas nebūtu noticis.

Pēc brīža Jāni atrod Tonijs, melnādains apkopēju priekšnieks. Viņš atradis putekļusūcēju pilnu ar ūdeni. Sākumā Tonijs izprašņā Jāni, bet vēlāk saka, ka laikam to pastrādājis kāds cits melnādains kolēģis Lemūrs, jo latvieši jau nekad neko tik nejēdzīgu nebūtu iedomājušies izdarīt, bet Lemūrs ir stulbs, pīpē zāli u. tml. Jānis, no vienas puses, jūtas priecīgs, ka ir ticis cauri sveikā un ka viņu neatlaidīs, no otras puses, viņš jūtas vainīgs, ka iegāzis nevainīgu cilvēku.

Kamēr Jānis ir darbā, Anna dzird, kā Mārtiņš un Ilze iziet no mājām, tāpēc viņa iznāk no istabas un iezogas Mārtiņa svētbilžu kabinetā. Tur viņa uz galda ierauga sarkanvīna pudeli un kamēr neviena nav – iedzer malciņu tieši no pudeles. Tad viņa iedomājas, ka trīs lietas ir labas lietas, un iedzer vēl. Skatoties augšā viņa jautā (Dievam), vai viņš viņu par to sodīs? Varbūt viņa izcieš šo sodu jau tagad. Anna apreibst un viņas prātā dzimst neprātīga doma – atrast Stefanu sociālajā portālā „Facebook” un sarunāt randiņu. Viņa paņem datoru un meklē – uzklikšķinot Stefana profilam, viņa ierauga, ka viņš ir kristietis, precējies un viņam ir pieci bērni. Pēkšņi neglītā realitāte sagrauj visas ilūzijas, Anna novērtē to, kas viņai ir – Jāni.

Nākamajā dienā, abi ar riteņiem brauc uz darbu. Jānis kā vienmēr brauc ātrāk, Anna mēģina viņu panākt un salabt. Jānis ir lepns un uzreiz nepadodas Annas lūgšanām, tāpēc viņa mēģina ar Jāni manipulēt un saka - ja jau viņš tiešām ir nolēmis šķirties, tad Anna paliks Anglijā un šodien pat atgriezīs atpakaļceļa biļeti, uzrakstīs grāmatu, nopelnīs un sakrās dzīvoklim. Jānis atbild izsmejoši un nosauc Annu par tādu pašu kā tie, kas atbrauc uz dažiem mēnešiem, bet visu dzīvi pavada, dzenoties pēc naudas, neko vērtīgu tā arī neizdarot un nesusniedzot. Viņi strīdas, braucot ar riteņiem, un kamēr Jānis iekarsis runā, Annai neizdodas nobremzēt, viņa nenotur līdzsvaru, nokrīt no riteņa. Jānis krīt līdzī. Riteņi salūst pavisam, Anna savaino roku.

Tagad uz darbu jāiet kājām. Pie līnijas blakusstāvošo čigānieti Sanitu sakož kukainis, viņai ir bail, ka tagad nomirs, jo kukainis izdzīvoja visās ķīmikālijās, ar kurām tikušas apstrādātas puķes. Lai gan viņai sāp, Sanita nepamet konveijeru un neizsauc ārstu, jo baidās, ka viņu varētu atlaist un citā dienā neņemt strādāt. Anna arī strādā ar savainotu, sāpošu roku, jo galvenais ir nopelnīt.

Jānis fitnesa centrā pārkāpj bailes un uzdrošinās izbaudīt sava darba privilēģijas – izpeldēties baseinā, ieiet saunā, pasēdēt džakuzi. Sākumā viņam ir bail, ko domās un teiks apmeklētāji – apkopējam vajag citu baseinu, bet tad tomēr pārstāj uztraukties. Sēžot džakuzi, Jānis nolemj, ka visu Anglijā nopelnīto naudu atdos Annai.

Anna, prātojot par viņas un Jāņa pēdējo strīdu, izdomā, ka nebūs tāda kā visi un pierādīs to arī Jānim – pārstās baidīties no neveiksmēm un sāks rakstīt. Anna nolem uzrakstīt par to, kas notiek fabrikā.

Fitnesa centra algas dienā, Jāņa kontā neienāk nauda. Viņš zvina priekšnieci, bet viņa neatbild. Tonijs saka, ka priekšniece ir atvaļinājumā un nebūs divas nedēļas. Tas nozīmē, ka naudas var nebūt vēl ilgi, un tā kā viņi drīz brauks mājās, naudas var nebūt vispār. Pazemojums un podu tīrīšana tikai tā – pieredzei, CV ierakstam. Jānim bail to atklāt Annai, viņam taču šķiet, ka Annai dzīvē nauda ir galvenais. Kā viņš pateiks, ka naudas nav? Jānim liekas, ka fitnes centrā visi uz viņu skatās izsmiejoši. Viņš novelk bikses un noliek „kluci” sporta zāles vidū, kliezot un atzīstoties, ka tas bija viņš, kas salauza putekļu sūcēju. Un skrien projām neatskatīdamies.

Mājās ir Anna. Viņa jautā, vai šodien Jānim nav jābūt darbā, uz ko viņš atbild, ka piešķīra brīvdienu. Anna ir aizņemta ar rakstīšanu, tāpēc nepievērš Jānim uzmanību. Viņam šķiet, ka tā ir pēdējā iespēja sajūst Annas mīlestību, jo pēc atzīšanās, ka viņš neko nav nopelnījis, Anna viņu pametīs. Jānis vēlas tuvību, bet Anna viņu atgrūž. Izceļas strīds, pēc kura Anna izskrien ārā no istabas un satiek Mārtiņu un Ilzi, kas ir dzirdējuši vai noklausījušies jauniešu strīdu. Mārtiņš rāda Annai interneta rakstu par pāri, kas kopā nodzīvojis sešdesmit divus gadus un abi nomiruši vienā dienā, rokās sadevušies, ka tā ir īsta mīlestība, vai tad Anna tā negribētu. Pamācīšana Annu sadusmo vēl vairāk, viņa atgriežas atpakaļ istabā, kur palicis Jānis. Viņš atklāj visu patiesību – šī ir sliktākā vasara viņa mūžā un ne jau Anglijas dēļ, bet Annas dēļ, jo viņa ir egoiste un par pārējiem viņai ir nospļauties. Viņš met Annai sīknaudu no kabatām un atzīstas, ka fitnesa centrā viņam neizmaksāja algu – visa vasara novergota priekam. Un tā kā bez naudas viņš viņai nav vajadzīgs un nevienam nav vajadzīga viņa māksla, Jānis iet projām, sacīdams, ka lēks no tilta.

Anna skrien viņam pakaļ un cenšas pievērst sev uzmanību. Jānis Annu ignorē. Tad arī viņa uzkāpj uz tilta margām, ieķeras Jāņa sēnā un noskūpst viņu. Jānis atzīstas, ka viņam pietrūka Annas šovasar. Anna atbild, ka viņai pietrūka Jāņa, un piedāvā braukt atpakaļ, braukt mājās uz Latviju. Jānis piekrīt.

4. LUGAS UZBŪVE

4.1. Struktūras analīze

Tragēdijas veselumu nosaka tas, ka darbam ir sākums, vidus un beigas.¹ Gustava Freitāga dramatiskās struktūras analīze ir izklāstīta 1863.gadā sarakstītajā grāmatā „Drāmas tehnika”, kurā viņš piedāvā piramīdu, pēc kuras jānoris dramatiskajai darbībai piecu cēlienu lūgā. Piramīdas galvenie pieci posmi ir: ekspozīcija, sarežģījums, kāpinājums, kulminācija un atrisinājums. Lugas „Dērbijas vergi” sižeta uzbūvi var analizēt pēc visiem šiem parametriem, taču piramīdas vietā, notikumu un peripetiju līkne drīzāk atgādina zigzagu.

Lugas sižetā ir gan iekšējie, gan ārējie notikumi, ir sižeta līnija, kas attiecas uz Annas un Jāņa viesstrādnieku dzīvi, darbu, kā arī sižeta līnija, kas atklāj Annas un Jāņa attiecības. Struktūras analīzē tomēr mēģināju apvienot abas sižeta līnijas vienā.

Par lugas ekspozīciju var uzskatīt 1. ainu, kad galvenie varoņi pastāsta par sevi, par Dērbiju, kāpēc dodas uz Angliju.

Sarežģījums rodas jau 2.ainā, tad, kad darbs, uz kuru jaunieši cerēja, tiek atcelts. Turpmākie notikumi kāpina un saasina Annas un Jāņa attiecības – mēģinājums atrast darbu pašu spēkiem izgāžas. Anna dusmojas uz Jāni, jo viņa CV ir radošais portfolio, un tas nekam neder. Kad darbs tomēr tiek atrasts, viņu attiecības tiek kāpinātas caur strīdiem – par Ilzi un Mārtiņu, par Dievu, par Stefanu. Nepārtraukti atgadās kas tāds, kas pārvērš laimi nelaimē un nelaimi laimē. Vienā no strīdiem Anna un Jānis pat izšķiras, un tad seko kulminācija. Lugas augstākais punkts ir 12.aina, kad pēc kārtējā strīda Anna un Jānis brauc uz darbu ar riteņiem, mēģina salabt, sastrīdas vēl vairāk, krīt un riteņus salauž. Šī aina ir pagrieziena punkts Annas un Jāņa raksturā. Pēc sarunas ar Jāni un kritiena, Anna savaino roku, bet turpina strādāt. Nākamajā, 13. ainā, Anna nobriest pārmaiņām „nebūt kā visi”, piepildīt sapni un rakstīt, bet Jānis atgūst pašapziņu un uzdrošinās baudīt savas darba vietas privilēģijas – ieiet džakuzi, saunā, baseinā kopā ar angļiem, bagātajiem fitnesa centra apmeklētajiem. Kad viņam neizmaksā algu, viņš atmaksā par pazemojumiem un uzliek visam „kluci”, paliekot uzticīgs pats sev.

Pēdējais strīds starp Annu un Jāni sižeta darbību atkal nedaudz sakāpina līdz izšķirošajam lēmumam – palikt kopā vai izšķirties. Tam seko 16. aina, kas tiek uzskatīta par lugas

¹ Aristotelis. Poētika. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2008. 55. lpp.

atrisinājumu – neskatoties uz to, ka Jānis neko nav nopelnījis, Anna izvēlas būt kopā ar viņu. Anna Jāni panāk un noskūpst. Abi nolemj braukt atpakaļ uz Latviju.

Lai arī lugā ir vairākas sižeta līnijas, daudz peripetiju un vairākas darbības vides, luga ir skatuviska², jo ir balstīta darbībā, kas atspoguļojas varoņu motivācijā un rīcībā.

4.2. Monologi un dialogi

Lugas teksta īpatnība ir garie monologi. Antīkajā teātrī varonis bieži vērsās pie publikas (nevis citiem lugas varoņiem) ar plašām runām, kurās izteica savus pārdzīvojumus un pamatoja savu rīcību. Vēlāk šāds monologs, vērstoties pie skatītājiem, kļuva par apzinātu normālu paņēmienu, turklāt tika uzskatīts, ka pārējie varoņi, kas tobrīd atrodas uz skatuves, runātāju nedzird. Īpatnā veidā iekšējais monologs realizējas epistolārā vai dienasgrāmatas formā rakstītos darbos.³ Un tā kā lugas iedvesmas avots ir bijuši ieraksti *blogā* – interneta dienasgrāmatā, tad monologs ir šai lugai piemērotākais izteiksmes līdzeklis.

Kad uzmanības centrā sāk izvirzīties atsevišķa cilvēka personība, aizvien biežāk tās psiholoģiskās savdabības izpratnei un analīzei tiek lietots iekšējais monologs, kas iegūst cilvēka galvā norisošo sarežģīto apziņas procesu īpatnējo raksturu. Monologs ir iespēja vispusīgi atklāt noteiktu raksturu, iedziļināties tā izjūtās, pārdzīvojumos, domās, attieksmē pret ārpasauli. Pasaule tiek uztverta caur viņa uztveri, viņa skatījumā un vērtējumā.⁴

Iekšējais monologs kā vēstījuma tehnika ir arī iespēja apvienot darbības dažādos laikos, māksliniecisko laiku modificēt viena cēliena ietvaros. Lugas varoņi paši virza darbības laiku un savā subjektīvajā laikā izdzīvo veselu vasaru.

Starp izrādes varoņiem norisinās arī dialogi. Tā kā lugas darbība notiek mūsdienās, dialogi ir veidoti ikdienas sarunvalodā. Dialogos atklājas galveno varoņu – Annas un Jāņa – raksturs un attieksme vienam pret otru. Dialogos viņi risina savas iekšējās, sadzīvīskās nesaskaņas un ķildas, „k dziedz” viens pēc otra uzmanības.

² Latviešu literārās valodas vārdnīca: Skatuvisks - tāds, kas ir piemērots skatuvei, izteiksmīgs, spēj radīt uz skatuves vēlamās redzes un dzirdes iespaidus. [skatīts tiešsaistē: <http://www.tezaurs.lv/sv> 01.05.2015.]

³ Hiršs, Harijs. Prozas poētika. Rīga: Zinātne, 1988. 55.lpp

⁴ Hiršs. Prozas poētika. 55.lpp.

4.3. Leksika

Tā kā lugas darbība norisinās Anglijā, lugā ir sastopami vārdi un izteikumi angļu valodā, pierakstīti divos dažādos veidos – izteicieni, ko saka angļu tautības cilvēki, ir pierakstīti gramatiski pareizi angļu valodā. Izteicieni, ko angļu valodā lieto citas tautības cilvēki (polis, čigāns no Slovākijas, Anna) lugā pierakstīti pēc fonētiskās līdzības, tādā veidā mēģinot radīt iespaidu, ka tie, kam angļu valoda nav dzimtā valoda, runā ar akcentu.

Lugas tekstā ir sastopami arī neliterāri vārdi, žargons un slengs, piemēram, tādi vārdi kā *dirst*, *sūds*, *pohuj* u.c. Tie pauž runātāju attieksmi pret nosaukto, izsaka viņa emocionālo vērtējumu, un galvenokārt parādās monologos, jo galvenie varoņi sarunās viens ar otru, tomēr cenšas būt pieklājīgi. Arī strīdu laikā.

5. TĒLI UN TO RAKSTUROJUMS

5.1. Galvenie tēli

Aristotelis raksta, ka „*domas un raksturs ir tie divi darbības cēloņi, kas katram vai nu ļauj gūt panākumu, vai arī liek piedzīvot neveiksmi*”⁵

Laura Gundara grāmatā „Dramatika jeb Racionālā poētika” tiek minēti 4 parametri, kas piemīt raksturam, bez kuriem nav neviena paša cilvēka visā pasaulē un kas ir katra cilvēka neatņemamas, nezūdošas kvalitātes jebkādos apstākļos, un tie ir: vecums, vecāki (izcelsme), iztikas un peļņas avots, sapnis.⁶

Anna

- 25 gadi
- Divus gadus strādājusi par dīleri *online* kazino, aizgāja no darba, lai varētu vasarā braukt uz Angliju, nopelnīt un iekrāt.
- Uzauga ateistu ģimenē. Tēvs Padomju laikā vēlējās veidot karjeru partijā, kas nozīmēja arī Dieva un baznīcas noliegšanu. Annas audzināšanā ticības mācībai vieta nebija atvēlēta. Kad viņai bija desmit gadi, tēvs ģimeni pameta, un Anna palika divatā ar māti. Annas māte jau daudzus gadus ir bezdarbiece, un meitu materiāli atbalstīt nevar. Anna

⁵ Aristotelis. Poētika, 51.lpp.

⁶ Gundars, Lauris. Dramatika jeb Racionālā poētika. Rīga: Darbnīcas, 2009. 59.lpp.

dzīvē pieradusi rūpēties par sevi pati. Viņa paļaujas nevis uz ticību, bet uz zināšanām, loģiku un prātu.

- Anna sapņo būt rakstniece, bet neko neraksta, jo netic savam talantam, baidās no izgāšanās. Savu laiku un enerģiju viņa velta naudas pelnīšanai.

Rakstura iezīmes: Emocionāla un impulsīva. Nepārlicinātību un nedrošību par sevi viņa slēpj aiz tieksmes pasmieties un par visu paņirgāties. Viņas vērtību skalā nauda ieņem svarīgu vietu – Annas dzīvē pietrūkst stabilitātes un drošības sajūtas, kuru, kā viņai šķiet, spēj sniegt nauda. Taču Anna uzskata, ka nauda ir jānopelna, tāpēc tērē vien to, kas viņai ir – ja vajag, tad taupa, dzīvo no algas līdz algai un nekad neaizņemas – tas ir viņas princips.

Darbības motivācija: Anna un Jānis ir kopā jau divus gadus. Viņi dzīvo īrētā istabiņā komunālajā dzīvoklī, jo īrēt atsevišķu dzīvokli nevar atļauties. Dzīvē pietrūkst materiālās drošības. Nostrādājot vairākus gadus *online* kazino, Anna nav ne ko sasniegusi, ne ko iekrājusi – laiks nosists cīnoties par iztiku. Alkstot pēc pārmaiņām, Annai rodas ideja, ka varbūt laime jāmeklē citur, jo viņai ir priekšstati, ka citur (Anglijā) ir labāk un ka tur var ātri un viegli nopelnīt.

Jānis

- 23 gadi
- Mākslinieks, gleznotājs ar diplomu un portfolio. Nepraktisks sapņotājs. Viņa izstāde bija izgāšanās. Šīs neveiksmes dēļ pārdzīvo un vēlas aizbēgt no apkaunojuma. Nauda viņa dzīvē nespēlē galveno lomu, svarīgas ir izjūtas. Dzīvo no gadījuma darbiem un sms kredītiem, aizņemas, regulāri prasa naudu mammai, jo stabils darbs nozīmētu atteikšanos no sapņa – būt māksliniekam, bet attiecību dēļ viņš ir gatavs mēģināt sevi izmainīt, lai cilvēks blakus – Anna - būtu laimīga. Piekrīt doties peļņā tikai uz vasaras laiku.
- Jāņa mammai ir stabils darbs, viņa ir matemātikas pasniedzēja, turklāt arī aktīva kristiete, kas arī savu dēlu audzināja kristīgā garā – ikvakara lūgšanas, iešana uz baznīcu svētdienās, kristīgas nometnes vasarās - tā bijusi ierasta lieta. Pat ja viņš svēti neievēro visas kristīgās normas, viņš ciena ticīgos un viņu pārlicību, neņirgājas, jo bērnības pieredze viņam ir dziļi iespiedusies zemapziņā, turklāt viņš ciena savu māti un viņas

vērtības. Jānis tic, ka galvenais dzīvē ir mīļotais cilvēks un tic, ka viņa īstais cilvēks ir Anna.

Rakstura iezīmes: Mierīgs, savaldīgs, piekāpīgs, pārdzīvo visu iekšēji, nevis kā Anna.

Darbības motivācija: Jānis vēlas būt mīlēts, tāpēc dodas uz Angliju, lai izbeigtu strīdus par naudu un pierādītu Annai, ka viņš ir vecis un var nopelnīt.

5.2. Pārējie tēli

Pārējie tēli parādās Annas un Jāņa monologos. Atkarībā no režisora interpretācijas, tie var būt izspēlēti vai palikt tikai tekstuāli. Taču arī viņiem ir sava loma lugas darbības veidošanā un sižeta risinājumā.

Mārtiņš un Ilze – latviešu pāris, pie kura galvenie varoņi izīrē istabiņu, vienmēr tiek pieminēti kopā. Šie tēli ir galveno varoņu garīgā sirdsapziņa un arī strīdu iemesls. Dramaturģiski viņi ir apstākļi galveno varoņu pārdomām par Dievu, labo un ļauno.

Vitālijs – draugu paziņu paziņa, kas neklātienē palīdz varoņiem - sarunā istabiņu īrēšanai, darbu fabrikā, riteņus. Pilda sava veida *deus ex machina* funkciju, jo izmisuma mirklī, izglābj varoņus ar savu zvanu, piedāvājot ilgi meklēto darbu. Viena no iespējamām interpretācijām – zvans no Vitālija ir kā ir zvans no Dieva, jo, esot ārzemēs, ietekmīgi paziņas, kas var sarunāt darbu vai kā citādi palīdzēt, ir savā ziņā „dievi”.

5.3. Personvārdu lietojums

Personvārds piemīt tikai cilvēkam un funkcionē tikai cilvēku sabiedrībā. Tā pirmatnējā forma ir vārds, tā izrunāšana un skanējums domāts saklausīšanai. Personvārds tendēts uz uzrunāšanu, tas ir, dialogu, un paredz vismaz divus saziņas dalībniekus.⁷ Lugas varoņiem ir personvārdi – Jānis un Anna, taču lugas iestudējuma gadījumā, būtiski ņemt vērā, ka varoņi viens otru vārdā ne reizi neuzrunā. Luga pamatā sastāv no monologiem, kuros Jānis un Anna, runājot viens par otru, lieto vietniekvārdus „viņš” un „viņa”.

Personvārda noklusējumi vai to aizstāšana ar semantiski neitrāliem vietniekvārdiem liecina par varoņu attiecībām. Tuvi cilvēki, kas ir kopā un starp kuriem pastāv tuvas, intīmas attiecības,

⁷ Топоров, Владимир. Теория и некоторые частные ее приложения. Т.1. Москва: Языки славянской культуры, 2005, стр. 372.

runājot viens par otru, neuzlūko vairs šo cilvēku kā viņa vārda nosaukumu, bet lieto citus vārdus, piemēram, viņa, sieva, mīļums u.tml.

6. VIDES UN DARBĪBAS VIETAS RAKSTUROJUMS

Anglijas pilsēta **Dērbija** – Anglijas vide sevī ietver svešo un citādo – vidi, kas ir ārpus komforta zonas, no kuras tik viegli nevar aizbēgt, ja rodas tāda vēlme. Mājas ir tālu.

Anglijas kalni – darbības vieta, kurā varoņiem jāpieņem pirmais lēmums – padoties vai cīnīties līdz galam. Kalni kā vide, kurā notiek darbība, ietekmē galveno varoņu savstarpējo komunikāciju – tur nestrādā mobilais telefons, tāpēc Jānim un Annai ir jākomunicē vienam ar otru. Šajā ainā atklājas varoņu atšķirīgie raksturi – Anna ir pārņemta ar problēmas risinājuma meklējumiem, Jānis ir mierīgs, paļaujas uz gadījumu. Kalni kā darbības vieta attaisno varoņu spļaušanu lejā un spļaušanu sauļā.

Īrētā istabiņa – šaura un saspiesta, vienīgā vieta, kurā galvenie lugas varoņi var būt divatā, taču arī šeit kaimiņu un izīrētāju klātesamība neļauj viņiem būt brīviem līdz galam.

Mārtiņa un Ilzes kristīgais **svētbilžu kabinets** – vieta, kur Anna „grēko”, zogot Mārtiņa vīnu, un uzdod jautājumu Dievam, vai viņš par to Annu sodīs. Svētbilžu kabinetā Anna piedzeras un „grēko” arī domās – gandrīz sāk krāpt Jāni. Turpat arī novērtē to, kas viņai ir. Vieta, kas simboliski ir robežu laušana, pārkāpšana, izlaušanās no rāmjiem, kuros jāeksistē.

Puķu fabrika – vieta, kurā notiek varoņu iekšējās cīņas ar sevi, cīņa ar to, ka viņi ir citādi un nepiederīgi šai sabiedrībai un šim darbam; vieta, kas milzīgu rīkli rij viņu personību; vieta, kurā notiek mēģinājumi pārkāpt pāri sev un savai iepriekšējai pieredzei. Fabrikā viņi strādā, un tur, izņemot darbu, viss ir aizliegts - aizliegts košļāt *košļenes*, skatīties mobilajā telefonā, aizliegts iet uz tualeti, aizliegts bučoties, apkampties un izrādīt jebkādas tuvības pazīmes. Tas ietekmē arī Annas un Jāņa attiecības, iezīmē vēl lielāku attālumu starp viņiem. Fabrikā notiek Annas lūzums – viņa sadumpojas, sāk pārkāpt noteikumus un beidzot arī nobriest pārmaiņām – rakstīt un „nebūt kā visi cilvēki šeit, kas dara *neko* un necīnās par pārmaiņām”

Fitnessa centrs – vieta, kurā Jānis ir spiests atrasties, lai nopelnītu vairāk, attiecīgi, pierādītu Annai, ka „viņš ir vecis”. Fitnessa centrā Jānis ir apkopējs – viņam kā māksliniekam tīrīt un berzt bagātnieku piemēslotos podus šķiet pazemojoši. Aina, kurā Jānim uz paklāja izlīst grīdas ūdens

un kuru viņš apjukumā savāc ar putekļu sūcēju, ir viena no atslēgām viņa raksturam - dzīvei nepiemērots, sapņains mākslinieks. Fitnesa centrā notiek Jāņa lūzums – kad par mēneša darbu viņam neizmaksā algu, viņš to neturpina, atgūst savu pašapziņu un uzliek visam „kluci”.

Ceļš uz/no darba – kad Anna un Jānis sarunā riteņus, lai uz darbu varētu nokļūt ātrāk, viņu strīdi un attiecību risināšana notiek arī uz ceļa. Ceļš kā vide ietver sevī arī laikapstākļu un pulksteņlaika, dienas fāzes faktoru. Tā kā jaunieši dabū sev pa pusei salauztu riteņus, un Annas ritenim nestrādā bremzes, tad kritiens un avārijas situācija ir tikai loģiska.

Aģentūras **teritorija ar ķirškoku**, apžogota lielveikala teritorija – aina, kurā izmisumu nomaina prieks un ātri vien jau atkal prieku nomaina izmisums un bezcerība. Viņi ir izsalkuši, viņi rīkojas tā, kā nerīkotos vietējie. Ķirškoks var būt simboliski interpretējams.

Tilts – vieta, kur Anna un Jānis „apmainās lomām”, šoreiz Anna mēģina pievērst uzmanību sev un pateikt, ka viss būs labi. „Gaisma tur augšā un lidmašīnas” ir interpretējamas – tās var būt gan Annas fantāzijas auglis, lai pievērstu Jāņa uzmanību, gan simboliskā „gaišā nākotne”, kas viņus aizvedīs mājās. Līdzīgi kalniem, tilts ir vieta, kura dod darbības iespējas spļaušanai lejā, sauajā. Spļāviens simbolizē „mazā cilvēka” centienus protestēt pret netaisnību pasaulē, lai arī zināms, ka spļāviens pasaules kārtībā nemaina neko.

7. LUGAS NOSAUKUMS

Dērbija (Derby) ir pilsēta Anglijas vidienē, kas tiek uzskatīta par rūpnieciskās revolūcijas dzimteni un ir slavēta ne tikai ar 18. gadsimtā pirmo pasaulē uzcelto Džona Lomba zīda ražošanas fabriku (Lombe`s Mill)⁸, bet arī ar augstu imigrantu skaita līmeni mūsdienās. Pilsētā ir vairāk nekā piecdesmit fabriku un pakošanas iestāžu, tādēļ daudzi cilvēki no Latvijas, Lietuvas, Polijas, Slovākijas un citām Eiropas Savienības valstīm brauc darba meklējumos tieši uz šo pilsētu.

Vārda „vergs” galvenās nozīmes Latviešu literārās valodas vārdnīcā: 1. vēst. Cilvēks (verdzības iekārtā), kas ir vergtura īpašums. Cilvēks, kam atņemtas visas tiesības un kas kļuvis par vergtura īpašumu citās sabiedriski ekonomiskās formācijās. 2. Beztiesīgs cilvēks, kas atrodas pilnīgā

⁸ Informācija par Džona Lomba zīda fabriku Dērbijā. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Lombe%27s_Mill [skatīts 1.05.2015.]

(kāda, kā) ekonomiskā, juridiskā vai citā atkarībā, pakļautībā; cilvēks, kas daudz un smagi strādā bez pienācīgas atlīdzības vai pilnīgi bez tās. Cilvēks, kas labprātīgi pakļauj savu rīcību, darbību (kā) ietekmei, (kā) sasniegšanai u. tml.⁹

Tā kā luga ir balstīta personīgā pieredzē, tās nosaukums radās empīrisko piedzīvojumu un pārdzīvojumu rezultātā – latvieši un pārējie iebraucēji Anglijas fabrikās un citos nekvalificētos darbos „raujas melnās miesās”, atsakoties no savas pašapziņas un tiesībām. Lugas nosaukums tiek attiecināts konkrēti uz galvenajiem varoņiem, nevis emigrantiem vai kādu noteiktu cilvēku vai strādnieku grupu kopumā, t.i., Dērbijas vergi nepārprotami ir Anna un Jānis.

8. LAIKS

*„Stāstīšanai vēlamies atlasīt tos sava rakstura dzīves laika posmus, kur visuzskatāmāk cīnīsies tā sapnis ar realitāti, kur šī problēma kāda konkrēta iemesla dēļ būs jārisina tūlīt, tagad un nekavējoties, kur šis raksturs, tādejādi būs iekšēji pamatīgi uzvilks – kā atspere, kurai jānāk vaļā.”*¹⁰ Lugas sižets ir izklāstīts hronoloģiskā veidā, un darbības laiks ir mūsdienas. Lugas gaita ir lineāra, tās darbība norisinās ierobežotā laika posmā – vienā vasarā. Tas ir gadalaiks, kad sezonas darbos rodas pieprasījums pēc mazkvalificēta darbaspēka, attiecīgi rodas arī viesstrādnieku pieplūdums. *„Pietiekams ir tāds drāmas apmērs, kurā secīgi ietilpst tik daudz nepieciešamu un iespējamu notikumu, cik vajag, lai cilvēka nelaime pārvērstos laimē vai arī laime nelaimē.”*¹¹ Viena vasara ir tieši tik ilgs laiks, kas nepieciešams, lai galveno varoņu dzīvēs notiktu būtiskas pārmaiņas – noplaktu jaunības maksimālisms, viņi atbrīvotos no ilūzijām un uzdrošinātos cīnīties par savu laimi, sekot sapnim, apjaustu, kas dzīvē ir svarīgākais.

Notikumi un darbības var notikt divos veidos: vai nu cits pēc cita (secīgi) vai vienlaicīgi.¹² Lugā pārsvarā ir izmantots secīgs notikumu un darbību izklāsta veids, taču 11.ainā darbības norisinās cita citai paralēli – tas sižeta virzībā rada intensitāti un spriedzi. Tā kā „Dērbijas vergi” ir viencēliens, lugas teksts rada sajūtu par laika nepārtrauktību – jauniešu vasara „paskrien” kā

⁹ LLVV. Pieejams: www.tezaurs.lv/sv [skatīts tiešsaistē 29.04.2015.]

¹⁰ Gundars. Dramatika jeb Racionālā poētika, 152.lpp.

¹¹ Aristotelis. Poētika, 56.lpp.

¹² Laiks un drāma. Pieejams:

<http://www2.anglistik.unifreiburg.de/intranet/englishbasics/DramaTime01.htm#dramtime> [skatīts 4.05.2015.]

viena gara diena – tiek panākts lugas raksturojošs efekts – dzīve ir pārāk īsa, lai tērētu laiku un enerģiju neīstiem mērķiem.

9. MĒRĶAUDITORIJA

Pamatā tas ir stāsts par divu cilvēku attiecībām, kas norisinās uz Anglijas viesstrādnieku dzīves fona. Cilvēki, kas kādreiz ir bijuši ārzemēs peļņas nolūkos vai piedzīvojuši emigrantu dzīves plusus un mīnus, lugas iestudējumu noskatīsies ar interesi un ieraudzīs daudz atpazīstamu situāciju. Cilvēki, kas kādreiz ir saskārušies ar attiecību krīzi, varētu atpazīt epizodes no savas dzīves. Taču mērķauditorija lugai un izrādei sākotnēji ir jaunieši. Lugas radīšanas ideja balstījās vēlmē izstāstīt šo stāstu tieši jauniem cilvēkiem, kas, iespējams, vēl nav saskārušies ar naudas pelnīšanas pieredzi personīgi un, iespējams, vēl tikai apsver iespējas braukt uz ārzemēm „labākas dzīves meklējumos”. Braukt vai palikt ir katra indivīda personīgā izvēle, luga neaģitē un nemēģina kādam kaut ko pierādīt, taču, domājot par augsto emigrācijas līmeni un latviešu došanos peļņā, šī luga ir mēģinājums nevis piesaukt aizbraucējus atgriezties, bet drīzāk aicinājums nebraukt projām tos, kas palikuši Latvijā.

10. ŽANRS

Luga „Dērbijas vergi” ir jaunības drāma. Drāmā aplūkoti sižeti, kas ir tuvināti reālajai īstenībai. Drāma atveido tēlu iekšējo dzīvi, raksturu attīstību un kaislības, tajā redzama tēlu savstarpējo attiecību sarežģītība, tuvināšanās un atsvešināšanās, ilgas pēc sapratnes. Lugas „Dērbijas vergi” sižetā risinās iekšējie un ārējie notikumi, kas galvenajiem varoņiem liek risināt iekšējos un ārējos konfliktus - vienam ar otru, ar likteni un pašiem ar sevi, pārvarēt grūtības un bailes, izdarīt izvēles.

11. DOKUMENTALITĀTE LUGĀ

Dokumentālais teātris *Teātra.doc* izpratnē ir žanrs, kas balstīts patiesos tekstos, intervijās un reālu cilvēku likteņos. Teātra radošās trupas veido izrādes, kuru pamatā ir tikšanās ar reāliem cilvēkiem, kā arī aktuālākās un mūsdienīgākās apkārtējās vides tēmas. Izrāžu veidošanā tiek

izmantotas reālu cilvēku liecības, *verbatim* tehnika, „dziļā improvizācija”, teatrālas spēles un treniņi.¹³

„Dērbijas vergi” ir balstīti patiesos notikumos - autora pieredzē un biogrāfijas detaļās. Lugas tēli ir veidoti pēc reāliem prototipiem. Teksta iedvesmas avots bija interneta blogi, kuros vasaras garumā tika pierakstīts un aprakstīts piedzīvotais un sajūtais, dzīvojot un strādājot Anglijā. Lai gan virtuāla dienasgrāmata nav tiešas intervijas, tomēr tie ir dokumentāli materiāli, reāla cilvēka rakstīts teksts un līdzīgi kā intervija īsi un konkrēti uzrāda to, ko rakstītājs uzskata par svarīgāko.

Tā kā *verbatim* ir dokumentālā teātra forma, kurā dramaturģiskais materiāls ir konstruēts no precīziem intervēto cilvēku izteikumiem par kādu notikumu vai tēmu¹⁴, tad var teikt, ka, radot „Dērbijas vergu” monologus un dialogus, lugas autore it kā „intervēja pati sevi”.

„Dērbijas vergi” ir daļēji dokumentāla luga – lai arī piedāvātās situācijas ir notikušas realitātē, galveno tēlu nodarbošanās un vārdi atšķiras no prototipu vārdiem un biogrāfijas detaļām. Svarīgākais ir tas, kas noticis, nevis ar ko tas ir noticis, tāpēc, ka viesstrādnieku pieredze darbā ārzemēs bieži vien ir līdzīga, tātad atpazīstama.

Pierādāma dokumentalitāte galvenokārt parādās ainās, kurās tiek stāstīts par Dērbiju – tā ir reāla un konkrēta pilsēta, kurā tik tiešām ir liels viesstrādnieku, arī latviešu pieplūdums. Apzināti ir mēģināts izvairīties no konkrētu veikalu, fabrikas nosaukumu, īsto cilvēku vārdu izmantošanas.

12. TĒMAS AKTUALITĀTE

Vairāk nekā pirms desmit gadiem tika izdots Laimas Muktupāveles romāns „Šampinjonu derība” (2002.), kura galvenā varone Īva Baranovska devās peļņā uz Īriju – lasīt sēnes un laimi meklēt. Tēmu par latviešu piedzīvojumiem darba gaitās ārzemēs turpināja Vilis Lācītis ar romānu „Stroikā ar skatu uz Londonu” (2010.). Stāstītājs ir jauns vīrietis, kurš strādā celtniecības nozarē Anglijā. Emigrācijas tēma teātrī viskaļāk izskanēja lietuviešu režisora Oskara Koršunova izrādē „Izraidītie” Dailes teātrī (2013/2014. gada sezona). Dramaturga Marjus Ivaškeviča lugā apskatītie notikumi ir balstīti izceļojošo lietuviešu reālajos likteņos. Arī *Dirty Deal Teatro* režisoru Georgija un Valērijas Surkovu izrādes „Savā vietā” (2013/2014. gada sezona)

¹³ Kas ir „Verbatim”. Pieejams: <http://www.teatrdoc.ru/stat.php?page=verbatim> [skatīts 10.05.2015.]

¹⁴ Paget D. Verbatim theatre: Oral History and Documentary techniques // *New Theatre Quarterly*, 1987, No 3, p. 317., Pieejams: http://www.arts.mq.edu.au/documents/hdr_journal_neo/neoJanet2011_2.pdf, [skatīts 12.04.2015.]

dramaturģisko materiālu veido septiņu reālu cilvēku – emigrantu, bet ne viesstrādnieku - dzīvesstāsti, ko vienotā kompozīcijā sakārtoja dramaturģis Ivo Briedis. Izrāde pēta aizbraukšanas ceļoņu likumsakarības. No tā var secināt, ka emigrācijas tēma, nezaudējot savu aktualitāti, latviešu kultūrtelpā izskan ik pa laikam – gan literatūrā, gan teātrī joprojām pastāv nepieciešamība pēc identitāti apstipriņošiem stāstījumiem.

Taču viesstrādniecības un emigrācijas tēma lugā „Dērbijas vergi” ir sekundāra. Stāsta priekšplānā ir izvirzītas divu jauniešu attiecības, kuras ir apdraudētas naudas, precīzāk, naudas trūkuma dēļ. Šī tēma ir bijusi aktuāla visos laikos – cīņa starp prātu un jūtām, materiālo un dvēselisko, garīgo. „Dērbijas vergi” ir stāsts par mīlestību, kas vienmēr bija, ir un būs mākslas mūžīgā, neizsmeļamā tēma.

KOPSAVILKUMS

Lugas „Dērbijas vergi” pamatā ir mūsdienu Latvijas sabiedrībai aktuāls sižets, un tās tēma skar jaunu cilvēku attiecības uz viesstrādnieku dzīves fona. Lugas darbība norisinās Dērbijā, Anglijas industriālā pilsētīnā, un ilgst vienu vasaru. Lugā darbojas divi galvenie tēli, kas virza sižeta darbību un atklāj lugas galveno vēstījumu. Monologs ir būtisks lugas uzbūves veidojošais elements, jo monologā atklājas varoņu iekšējie pārdzīvojumi, attieksme pret ār pasauli un tās vērtējums.

Jaunieši bieži vien ir tie, kas nezināšanas un pieredzes trūkuma dēļ dodas peļņā uz ārzemēm, uzskatot to par vieglāko ceļu uz laimi. „Dērbijas vergi” ir mēģinājums lauzt priekšstatus un rosināt jauniešus domāt par savām izvēlēm un šo izvēļu sekām. Luga to panāk ar dokumentalitāti, jo notikumi lugā nav izdomāti, tie ir balstīti reāli dzīvojošo cilvēku dzīvesstāstā.

Luga „Dērbijas vergi” piedzīvoja savu iestudējumu Viestura Roziņa režijā Liepājā, Goda teātrī, 2015.gada 16.janvārī. Galvenās lomas atveido Liepājas teātra aktieri Anete Berķe un Kaspars Kārklīšs. Goda teātra izrāžu mērķauditorija ir jauni cilvēki, tāpēc, var teikt, ka „Dērbijas vergi” savu skatītāju ir sasnieguši, lai gan sižets ir aktuāls arī pieaugušajiem un runā par tēmu, kas nav sveša nevienā vecumā – mīlestību.

NOBEIGUMS

Strādājot pie lugas materiāla, autore galvenais mērķis bija izstāstīt stāstu par savu pieredzi. Luga tika radīta, iedvesmojoties no dienasgrāmatas ierakstiem, līdz ar to lugas tapšanas process bija personīgs un intīms. Ideja, stāsts, dramaturģija radās dzīvē, un tā ir šīs lugas pievienotā vērtība. Potenciāli lugas „Dērbijas vergi” sižets varētu būt realizējams arī pilnmetrāžas filmas vai mini seriāla scenārija formātā. Taču Latvijas kino nozares pieredze liecina, ka filmas tapšanas process Latvijā var ilgt pat vairākus gadus, un, salīdzinot lugas iestudēšanas un izrādes veidošanas procesu ar scenārija realizāciju un filmas uzņemšanu, kino gadījumā, kā dramaturģiskā materiāla īstenošanas nosacījumu un dažreiz pat šķērsli, jāmin vajadzība pēc lielāka iesaistīto cilvēku un profesionāļu skaita, kas attiecīgi rada nepieciešamību arī pēc lielāka finansējuma un lielāka līdzekļu ieguldījuma. Tajā pašā laikā kino paver plašākas iespējas uzrunāt un sasniegt lielāku auditoriju nekā teātris.

Izvēli radīt lugu ietekmēja teātra specifika un iespēja sarunāties ar skatītāju bez „ceturtās sienas”. Teātra priekšrocība ir ne tikai dramaturģiskā materiāla realizācijas iespējas, bet arī klātesamības efekts un acumirkļīgas reakcijas.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Aristotelis. *Poētika*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2008
2. Gundars, Lauris. *Dramatika jeb Racionālā poētika*. Rīga: Darbnīcas, 2009
3. Hiršs, Harijs. *Prozas poētika*. Rīga: Zinātne, 1988
4. Топоров, Владимир Николаевич. *Теория и некоторые частные ее приложения*. Т.1. Москва: Языки славянской культуры, 2005

Elektroniskie resursi

1. Latviešu literārās valodas vārdnīca. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv> [skatīts 2015, 29.apr.]
2. Ziņas par Dērbiju vietnē wikipedia. Pieejams: <http://en.wikipedia.org/wiki/Derby> [skatīts 2015, 1.maijs]
3. Ziņas par Džona Lomba zīda rūpnīcu Dērbijā vietnē wikipedia. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Lombe%27s_Mill [skatīts 2015, 1.maijs]
4. Drama. Time. Succession and Simultaneity. Pieejams: <http://www2.anglistik.uni-freiburg.de/intranet/englishbasics/DramaTime01.htm#dramtime> [skatīts 2015, 4.maijs]
5. Gibson, Janet. *Saying it Right: Creating Ethical Verbatim Theatre*. Pieejams: http://www.arts.mq.edu.au/documents/hdr_journal_neo/neoJanet2011_2.pdf [skatīts 2015, 1.maijs]
6. Что такое „Verbatim”. Pieejams: <http://www.teatrdoc.ru/stat.php?page=verbatim> [skatīts 2015, 10.maijs]

ANOTĀCIJA

Bakalaura darbs ir veltīts lugas „Dērbijas vergi” radīšanai un tās teorētiskajai analīzei. Tas sastāv no divām daļām – vispārējas lugas „Dērbijas vergi” analīzes, kā arī pašas jaunradītās lugas.

Darba teorētiskajā daļā tiek tiek apskatīti tādi dramaturģisku darbu veidojoši elementi, kā lugas vispārējs raksturojums, lugas pamatideja, lugas sižets, uzbūves un struktūras analīze, tēlu, laika, vides un darbības vietu raksturojums, dokumentalitāte lugā, kā arī potenciālā mērķauditorija.

Lugas „Dērbijas vergi” analīze apliecina, ka jaunradītais darbs atbilst dramaturģijas un teātra specifikas nosacījumiem.

ANNOTATION

The Bachelor paper deals with the play „Slaves of Derby” and it`s theoretical analysis. It consists of two parts – general analysis of the play „Slaves of Derby” and the newly created play.

The theoretical part consists of such elements of dramatic work as general characteristic of the play, the main idea, plot, the structure of the play, analysis of characters, environment, time and space, elements of documentary and target audience.

The analysis of the play „Slaves of Derby” confirms that the particular play is written according to the specifics of drama and theatre.

Ludmila Judina

Dērbijas vergi

Darbojas:

Anna, 25

Jānis, 23

1.aina

Steidzas uz lidmašīnu.

KOPĀ. Aiziet!

ANNA. Par mums pašiem: viņš - it kā mākslinieks, neveiksmīgs. Es - it kā rakstniece, kas neko neraksta, peld pa dzīves straumi un negrimst. Esam pāris jau divus gadus. Iepazināmies pēc kādas izrādes Rīgā un kļuvām nešķirami. Tā bija mīlestība no pirmā acu skatiena. Mums bija jautri kopā kā maziem bērniem, mēs spējām priecāties par neikdienišķo un sīkumiem, mums nevajadzēja nevienu citu, lai noorganizētu savu nometni jūras krastā vai mācītu viens otram dejojot mežā uz baļķa. Lai arī nekā nebija, atradām veidu kā būt viens otram. Sākām dzīvot komunālajā istabiņā – galvenais kopā.

Taču “taureņu laiks” beidzās un šobrīd mūsu attiecības sāk šķīst. Mēs strīdamies katru dienu, kašķējamies, runājam tā, lai iedzeltu un aizskartu otru pēc iespējas sāpīgāk. Viņš pārmet man to, ka daudz guļu un pārāk ilgi mazgājos. Es pārmetu viņam visu pārējo, ka cilvēks dzīvo uz mammas rēķina, nemeklē darbu, nepelna, dzīvo no *sms* kredītiem, nedomā praktiski. Mēs strīdamies par suņiem un kaķiem, bērniem, nākotni, bet galvenais – par naudu!

Braukt uz Angliju vasarā ir mana ideja. Vairāk nekā 2 gadus nostrādāju *online* kazino par dīleri, nekādu īpašu izmaiņu, sasniegumu, ietaupījumu. Viņš pēc mana priekšlikuma, caur draugu draugiem un paziņu paziņām, sarunā mums vietu fabrikā. Mērķis - nopelnīt kādu tūkstoti, par kuru nodzīvot rudeni.

JĀNIS. Pēc pamatīgi neveiksmīgas gleznu izstādes viņas ideja braukt uz Angliju nāk tieši kā laikā, nolemju aizbēgt no apkaunojuma un atrast sevī garīgo līdzsvaru. Šobrīd situācija gan attiecībās, gan manās gleznās ir uz pārmaiņu robežas. Trūkst iedvesmas. Mūsu skaistajās un romantiskajās attiecībās ienākusi bende vārdā nauda! Viss savijies vienā bezcerīgi dīvainā kamolā un nesaprotu, kā visu to atpiņķerēt vaļā.

Šķiet, ka esmu pievīlis viņas cerības un nebūs ne prinča, ne baltā zirga... Anglija ir man pēdējā iespēja kaut ko pierādīt mūsu attiecībās. Pierādīt, ka esmu vecis, ka varu nopelnīt, ka man ir spēks un esmu tomēr praktisks. Skaidri esam nolēmuši braukt tikai uz vasaru, vairāk nē. Tikai uz diviem nieka mēnešiem. Atpakaļceļa biļetes jau nopirktas.

ANNA. Mēs iebraucam Dērbijā, mazā industriālā pilsētiņā Anglijas vidienē. Pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē var saskaitīt vismaz 50 fabrikas un pakošanas iestādes. Dērbijā pako cepumus, medikamentus, drēbes, piena produktus, vistas, granātas un daudz ko citu.

Pilsētā ir daudz iebraucēju. Cilvēki no Eiropas - Polijas, Latvijas, Lietuvas, Slovākijas ir sastopami uz katra stūra. Uz ielām un lielveikalos var sarunāties latviski – šī ir kā tāda Latvijas province.

Šajā pilsētā ir savs kvartāls imigrantiem, ar galveno ielu, kur no vienas puses ir latviešu - poļu veikali, kuros var nopirkt kefīru, rupjmaizi, Laimas konfektes, bet no otras puses – kebabs un indiešu, turku un āfrikāņu veikali, ar tikai viņiem saprotamiem produktiem.

No autoostas mēs pa taisno dodamies uz adresi, kurā ir sarunāta istabiņa īrēšanai.

Ierodas mājā, kur dzīvos.

Ierodoties izrādās, ka mūs neviens te negaida, jo starpnieks ir sajaucis datumus, un mūsu plānotā istaba atbrīvosies no iepriekšējiem īrniekiem tikai pēc četrām dienām. Ievācamies šaurā istabiņā, tādā kā pieliekamajā kambarī, kurā ielien vien matracis un mūsu čemodāni, sabāzti pa stūriem.

JĀNIS. Istabiņu mums izīrē jauki un sirsnīgi latvieši – dārznieks Mārtiņš un viņa sieva Ilze, kuri Anglijā mitinās jau 5 gadus. Latvijā viņi bija diezgan bagāti, audzēja vistas un pārdeva olas lielveikaliem, taču nobankrotēja krīzes laikā. Tā nu nokļuva šeit, Dērbijā. Ilze strādā par apkopēju slimnīcā, Mārtiņš dzīvo uz Ilzes rēķina, dzer vīnu katru vakaru, lasa garīgo literatūru, un viņi abi divus gadus ir pārgājuši pareizticībā. Kabineta siena ir pārpildīta ar ierāmētām svētbildēm, viņi visu laiku meklē atbildes uz mūžīgiem jautājumiem un sirdsmieru, un tā runā, ka to jau ir atraduši, un tikpat kā vairs nestrīdas!

2.aina

ANNA. Tad nu lūk, nodzīvojam piektdienu un brīvdienas, sapērkam pārtiku nedēļai un gatavojamies darbam cepumu fabrikā.

Telefona pīkstieni, ir pienākusi īsziņa.

Viņa izlasa ziņu.

ANNA. Nav jāiet uz darbu!

JĀNIS. Parādi.

Ņem telefonu, lasa.

Piz ģec! Nevar būt!

ANNA. Visa nedēļa ir brīva.

JĀNIS. Kas tas par sviestu!

ANNA. Mēs nenopelnīsim apmēram divsimt piecdesmit mārciņas.

JĀNIS. Labāk paskaties apkārt, paskaties uz šo vietu. Pilsēta bez dvēseles. Visas mājas brūnas un vienādas. Ko mēs te darīsim šajā stulbajā Dērbijā veselu nedēļu? Ja zinātu, ka šonedēļ nebūs darba, varētu braukt uz Angliju vēlāk. Un kur teikts, ka nākamnedēļ nebūs tas pats!?

Sēž un klusē.

ANNA. Nu izdari taču kaut ko!

Viņš paņem telefonu, zvana.

JĀNIS. Vitālij, čau. Saņēmām Jūsu īsziņu. Jā, es saprotu, ka nav pasūtījuma. Jā, es saprotu! Saprotu! Bet ko mums darīt? Varbūt mēs varam darīt kaut ko citu, varbūt naktīs, varbūt varat ko ieteikt. Varbūt ir kādas citas iespējas – mazgāt, tīrīt, vākt, berzt, cirst, kopt, cept – es nezinu - mēs daudz ko mākam. Bet cik ilgi. Mēs gaidīsim ziņu. Paldies.

Klusē.

ANNA. Stulbi. Tagad ko?

JĀNIS. Varbūt tā ir zīme, ka jābrauc mājās!

ANNA. Par kādu naudu?

JĀNIS. Labāk es vasarā bez darba sēžu Latvijā pie jūras nekā Dērbijā uz ielas un mēģinu uz kaut ko cerēt.

ANNA. Labi, braucam. Aizņemies no Mārtiņa un Ilzes! Vai paņem vēl kādu Anglijas *esemešņiku* atpakaļceļam. Mēs iztērējām 200 eiro, lai atbrauktu uz šejieni, jau samaksājām par trii 2 nedēļas uz priekšu – vēl 170. Sapirkām ēdienu visai nedēļai. Naudas vairs nav!

Klusums.

JĀNIS. Un ko tu darīsi, kad darba joprojām nebūs?

ANNA. Cerēsim, ka būs. Te taču ir Anglija – darbs ir uz katra stūra! Gan jau te ir arī citi Vitāļi. Rīt izprintēsim CV un pastaigāsim pa pilsētu, gan jau kaut ko atradīsim!

3.aina

ANNA. Un tā mēs dzīvojam veselu nedēļu. Labojam, rakstām, pārrakstām savus CV angļu valodā. Katru dienu, izprintējot pa 20 CV gabaliem, ejam uz veikaliem un aģentūrām, piedāvājot sevi. Ir skaidrs, ka šie ceļi un vietas pirms mums ir ne reizi vien izstaigātas.

Viņa CV ir radošais portfolio uz gandrīz četrām lappusēm, taču lai kļūtu par krāvēju vai apkopēju, visiem pie dīrsas, ka tev ir izglītība un cik gleznas esi uzgleznojis. Cerībā dabūt darbu pārtikas veikalā, mēs izdomājam sev jaunas biogrāfijas, kļūstam par citiem cilvēkiem, kas ir pieredzējuši pārdevēji un produktu nocenotāji, bet arī tas nenostrādā. Konkurence ir milzīga. Diez vai Latvijā mums vajadzētu kauties par vietu Maksimā vai Rimī, bet te mēs katru dienu nosūtām apmēram 10-15 CV dažādām Anglijas *Maksimām, Rimjiem, topšiem, super netiņiem...* Pa visu nedēļu atsūta atbildi tikai vienreiz, un diemžēl amatam es nederu.

Mūsu izmitinātāji – Mārtiņš un Ilze – paņem mūs līdz izbraucienā ārpus pilsētas. Kā viņi saka – izvēdināt galvu no darba meklējumiem. 20 minūšu attālumā no Dērbijas ir tāds kā dabas parciņš ar kalniem.

JĀNIS. Mārtiņš un Ilze mūs ar viņu atstāj divatā, jo paši negrib šodien kāpt kalnos.

Jānis un Anna kāpj kalnā. Anna visu laiku tur telefonu gaisā un mēģina uztvert signālu.

ANNA. Fak, nav zona!

Jānis mēģina pievērst viņas uzmanību.

JĀNIS. Vai, cik te skaisti. Pilnīgi plikas, neapaugušas klintis!

Viņa klusē.

JĀNIS. Un tās klibās aitas, tik mīlīgas.

ANNA. Tiešām?

JĀNIS. Tāds miers.

ANNA. Te nav zonas, ja šodien mums kāds arī zvanīs un piedāvās darbu, mēs to nekad neuzzināsim.

JĀNIS. Es pieļauju, ka neviens nezvanīs! Vari būt mierīga...

ANNA. Es tavā vietā gan mazliet uztrauktos.

JĀNIS. Kāpēc? Te ir tik jauki, un mēs esam divatā.

ANNA. Tāpēc, ka laiks iet! Nauda skaitās. Mēs nepelnām šobrīd ne penija. Divi mēneši - tātad apmēram 40 darba dienas pa astoņām stundām. Mēs ar katru stundu tuvojamies tam, ka mūsu atbraukšana neatmaksāsies. Parēķini...

JĀNIS. Mēs varam šodien par to nedomāt? Vismaz kamēr esam šajā kalnā. Varbūt mūsu saspringums neļauj lietas ieraudzīt patiesajās krāsās. Viss ir daudz vienkāršāk. Jānomierinās.

Viņa, mēģinādama sniegties augstāk un notvert zonu, nenoturas un paslīd.

ANNA. Slīd! Telefons!

Viņš pārtver telefonu un viņai to neatdod, viņa sadusmojas.

ANNA. Te visur ir aitu spiras. Tāpēc arī slīd!

JĀNIS. Toties kāds skats. Visa Dērbija zem mūsu kājām. Vajadzēja paņemt otas līdz.

ANNA. Stulbais vējš.

Viņš novelk savu džemperu, grib dot viņai!

ANNA. Nevajag man tavu džemperu!

JĀNIS. Man karsti!

Abi salst, klusē.

ANNA. Es visu laiku domāju par tavu piedāvājumu, ka varētu braukt mājās. Varbūt varam mēģināt stopēt, tikai jātiek pāri tam šaurumam.

Klusums.

JĀNIS. Mēs taču sarunājām! Ja sarunājām, tad sarunājām! Cīnāmies tad līdz galam!

Viņš spļauj sauējā un dod viņai roku, viņa dara tāpat.

Viņš splauj lejā no kalna.

JĀNIS. Tas tev, Anglija!

4.aina

JĀNIS. Nākamajā dienā Mārtiņš un Ilze paziņo, ka kaut kāda mistiska Rita saka, ka darbs ir apģērbu fabrikā, līdz ar to steidzīgi jāpiesakās aģentūrā Orbit. Nu joņojam kā traki, lai paspētu, bet saņemam kārtējo.... *Thank You. We will call you back as soon as we have job.* Nevienam neinteresē, ka esi pārstaigājis visu pilsētu šķērsām cauri, lai nonāktu šeit, pasaka tikai britu pārspīlētajā smaidienā - *well* - atnāciet rīt, pēc nedēļas, pēc mēneša, īstenībā nenāciet nekad, bet smaida tik...

ANNA. Aģentūras teritorijā ieraugām milzīgu ķiršu koku. Tā zari vai plīst no ogu pārpilnības. Šķiet, tik lielu ķirškoku nekad dzīvē neesam redzējuši. Latvijā tas noteikti tiktu nodēvēts par dižkoku.

JĀNIS. Gribas paņemt kāpnītes un tikt pašā augšā!

Viņi metās virsū kokam, purina to, ēd ķiršus, mēģina uzrāpties augšā.

ANNA. Koks ir pilns, pilns! Un ogas – saldas, saldas....

JĀNIS. Pēkšņi ieraugām, ka koks atrodas pie paša lielceļa un saprotam, ka dabūsim pļutku!

ANNA. Vakarā staigājam apkārt lielveikalam, jo šķiet, ka nenopirkto dienas maizi, ko veikalā redzam saliktu milzīgos atkrituma maisos, to slēdzot, iznesīs pie miskastēm, un mēs to tur savāksim. Taču nē, skopuļi, visa teritorija ir nožogota, laikam tieši tāpēc, lai tādi kā mēs neklīstu apkārt un nerakņātos “atkritumos”.

JĀNIS. Klau, mož kaut ko pārdodam?

ANNA. Ko?

JĀNIS. Es nezinu...

ANNA. Ko tu bez savām apenēm un krekla vari pārdot?

JĀNIS. Nu, varbūt es varētu skicēt portretus uz ielas. Sapelnītu vismaz naudu ātrākam atpakaļceļam!

ANNA. Kā tad! Un es, viņus visus aicinot pie tevis, varētu dejot striptīzu kanāla malā un skaļā balsī saukt – *Vī vill meik ze best art selfiii for jū! Kaam! Kaam! Kaam!*

JĀNIS. Nu jā!

ANNA. Nē!

JĀNIS. Nīrgāties ir vienīgais, ko tu māki!

ANNA. Tas, ko es māku, te nevienam nav vajadzīgs! Un par to mēs vairs nerunājam! Ja es kaut ko mācētu, es šeit neatrastos!

JĀNIS. Bet nopietni! Tā taču dara! Tas nav nekas tāds! Nu, ko tad, ubagot? Aizņemties tu vairs negribi!

Zvana telefons.

ANNA. Vitālijs zvana! Runā tu!

JĀNIS. Sveiks! Kur tas ir? Labi, noteikti! Kas jādara? Jāpiesakās! Labi! Paldies milzīgs!

Noliek klausuli. Smaida.

ANNA. Nu?

JĀNIS. Ir darbs! Puķu fabrikā. Tas ir kādu piecu kilometru attālumā no mājām. *Abi priecājas.*

5.aina

Viņi ierodas puķu fabrikā, ģērbjas.

ANNA. Fabrika ir tāds kā mazs pasaules modelis. Pie sienas te ir milzīgs saraksts ar veiksminiekiem, kuri dabū darbu. Tieši tikpat milzīgs bars ļaužu ar lamāšanos un bļautīšanos tiek dzīšus aizdzīts mājās. *Go home! Go home! Understand?* Nelīdz ne lūgšanas, ne pierunāšana. Šeit daudz kas notiek caur pazīšanos un labām attiecībām. Daudzi šeit strādā visām ģimenēm – sieva, vīrs, dēls, vedekla, meita, māsa un tā tālāk. Visi pazīst visus. Visa augša - menedžeri, kas sēž ofisā, tie ir angļi, visa apakša – krāvēji, pakotāji, saiņotāji, sējēji – imigranti. Angļi fabrikās nestrādā.

Daudzi, kas te strādā un dzīvo jau vairākus gadus, nevar angļu valodā pateikt pat dažus vārdus. Īpaša vajadzība arī nav, jo fabrikā angļu valoda nav noteicošā. Šeit ir daudz jauniešu, kuriem vienkārši apnicis mācīties.

JĀNIS. Puķu fabrika ir milzīgs paviljons, nedaudz pavēss, kurā no kastēm velk tikko atvestās puķes. Milzīga rinda pie konveijera, katram cilvēkam iedalīta puķe - gerbera, krizantēma, kaut kāds sausais zars, plastmasas taurenis - tas viss kopā veido kompozīciju, un lai izveidotos pušķis, tev laicīgi jānoliek sava puķe uz slīdošas lentes.

ANNA. Cilvēki uz mums skatās kā uz ienaidniekiem. Mani biedē ar alerģiju no šī darba un piesola pumpainas rokas, jo puķes piesūkušās ar visādām ķīmikālijām. Jānopērk cimdi. "Puķu pasaulē" no pirmdienas līdz piektdienai darbā jābūt septiņos, sestdienās - 5:30. Obligāti jāvelk drošības apavi, kas iztur 2 tonnas, ja nu kaut kas uzkrīt uz kājas (puķe?) un zils halāts, kuru nedrīkst ņemt uz mājām – jāvelk pirms maiņas un pēc maiņas jāatstāj turpat fabrikā milzīgā kaudzē. Halātus mazgā reizi nedēļā un man, protams, veicas – paķeru smirdīgu un piesvīdušu. Fabrikā darba laikā ir aizliegts košļāt košļenes, skatīties mobilajā telefonā, meitenēm – staigāt ar nesusietiem matiem. Aizliegts iet uz tualeti, aizliegts bučoties, apkampties un izrādīt jebkādas tuvības pazīmes. Viņš mani apskauj, mūs izšķir un viņu aizsūta pie cita konveijera

Nu viss principā ir aizliegts – izņemot darbu. Un, jā, visu maiņu ir ieslēgts radio, kas 8 stundu laikā atskaņo kādas piecas dziesmas – pa apli vien, pa apli vien - viens un tas pats. Jūtu, būs jautri.

JĀNIS. Te komandē divi drūma paskata veči. Eksperti! Regulāri kāds kaut ko sajauc, konveijers tiek apstādināts, un polis šortos, ar vairākiem zelta auskariem un Merlina Mensona t-kreklu uzbrēc *Jū sink zis iz bjuđiful?* Tas viss monotonajā fabrikas darbā ienes dinamiku.

Atskan darba beigu zvans.

ANNA. Puķu menedžere pienāk un saka, lai nākam arī rīt. Prieks. Būs kaut kāds darbs, cik stundu, to nevar paredzēt. Šodien nopelnījām 40 paundus, tā varētu būt nākamās nedēļas īres maksa.

Ejot no darba cauri parkam, gar mazām mājiņām, pa šaurām ieliņām brauc saldējuma mašīna un piesauc bērņus ar ļoti skaļu mūziku. Kādreiz mēs noteikti nopirksim to sasodīto Dērbijas saldējumu, bet pagaidām atliek vien sapņot, kad varēsīm vispār kaut ko atļauties.

6.aina

JĀNIS. Pēc piecu stundu nāciena, lēniem piepampušiem soļiem, smagos zābakos, esam atnākuši mājās. Mārtiņš un Ilze pārsteidz! Viņi svin Eņģeļu dienu - dienu, kurā, viņiem kā pareizticīgajiem piešķirti svētie vārdi – viens ir Pjotrs, otrs - neatceros, nu lūk, un viņi grib ar mums pasēdēt un iedzert vīnu. Sākumā sacepuši biežpienmaizi un mūs cienā, bet pēc tam sprediķo par Dieva nozīmi un pārsteidz ar to, ka ir atraduši man iespēju piehaltūrēt fitnesa klubā par apkopēju! Vēl viens darbs!

Viesistabā, kamēr Mārtiņš un Ilze izgājuši virtuvē. Čukstus.

ANNA. Nezinu, varbūt jāpameklē kāda cita istaba. Tuvāk darbam.

JĀNIS. Domā citur būs labāk?

ANNA. Ja viņi turpinās katru vakaru runāt par Dievu un ticību, tad jā.

JĀNIS. Viņi ir ļoti labi pret mums, tieši tāpēc, ka ir krietieši. Inteleģenti, gudri cilvēki. Tu labāk gribētu dzīvot kādā sapelējušā istabā ar žurkām, prusakiem un nez kādiem kaimiņiem?

ANNA. Viņi ir labi tāpēc, ka maksājam naudu. Neesi naivs. Mēs esam īrnieki, nevis draugi.

JĀNIS. Vai tiešām tev tik grūti kaut uz vienu mirkli būt kaut nedaudz laipnai.

ANNA. Es esmu laipna, bet negribu klausīties to stulbumu. Esmu atbraukusi peļņā.

JĀNIS. Kāpēc tu nenovērtē to, ka cilvēki pret mums labi izturas, cienā ar biežpienmaizēm.....

ANNA. Un kāpēc tu esi viņu pusē? Par biežpienmaizēm gatavs klausīties jebko. Man ir sajūta, ka mani grib novērtēt, ievilkt kaut kādā kristiešu sektā. Pat mūsu istabā ir piekārts krusts pie sienas.

JĀNIS. Kopš kura laika tev ir iebildumi pret krustiņiem?

ANNA. Ja tu tici Dievam, kā tu vispār vari gulēt te ar mani vienā gultā zem vienas segas. Nebaidies, ka degsi elles liesmās? Mēs taču neesam precējušies! Un viņi paši katru vakaru izdzer vīna pudeli, bet tad citiem māca dzīvot, kāda liekulība.

JĀNIS. Viņi ir labi cilvēki. Viņi ir vienīgi, kas šeit izturas pret mums labi.

ANNA. Tad kāpēc es jūtos tik slikti?

7.aina

JĀNIS. Atnāku uz fitnesa centru. Šeit pie tīrīšanas strādā divas nācijas dažādās maiņās – melnie, kuri neprot lasīt, un latvieši. Pārgērbju kreklu, ko man iedevis galvenais apkopējs, melnais Tonijs, un jūtos kā kails - visapkārt pārmuskuļoti veči, kas iet un nāk, mazgājas, skujas, atraugājas, pirž... Tā vien šķiet, ka man jāuzstājas ar savu māku tīrīt. Patiesībā, visiem *pohuj* un neviens neskatās, bet tāda sajūta nepamet, jo es paņemu slotu, bet 3 reizes nesu to atpakaļ uz noliktavu, jo tā nav pareizā, vai arī nevaru attaisīt papīra dvieļu toveri un nomokos kā zaglis, pie tam nemākulīgs... Visu laiku šķiet, ka pievērsu sev lieku uzmanību.

Nevaru vairs piecelties, stāvēšana pie puķu konveijera 8 stundas tomēr dara savu. Ierāpoju tualetē, nevis, lai tīrītu, bet pats padirstu - dzirdu, kaut kas nočīkst - gandrīz sirds pa muti izlec - sajūta, ka man neredzot aiz muguras nostājusies sieviete un saka, kāpēc nestrādāju. Tas mani pārbauda līdz nāvei. Izrādās, ka tas ir skaļrunis no administrācijas, kurš sauc kaut kādu sportistu, kas pazaudējis ID karti.

Aizeju līdz administrācijai un vaicāju administrācijas meitenei, vai varu ienākt aiz letes un apmainīt miskasti, bet viņa man tā britu manierē uzvaicā *Where are you from?* Zin kā, citreiz gribas parunāties un iepazīties. No savas grīdas paceļu augšup acis, gatavojos atbildēt un stāstīt, bet redzu, ka tā bijusi tikai pieklājības skaņa - "blondā jaukā" administratore pat man virsū neskatās. Un ko tad viņa man var teikt - cik labi redzēt tevi par apkopēju! Latvieši jau tādi labi apkopēji! Cik labi, ka tu te esi!

Viens no treneriem man pasviež papīru, reāli kā sūdvabolei. Pēc kāda laiciņa viņš gan cenšas skaidrot, ka mēģinājis trāpīt misenē (laikam izbijis basketbolists), bet nu jūtos ārkārtīgi draņķīgi.

Neiztikt arī bez iesvētībām, vīriešu ģērbtuvē nodirsts pods! Sākas izmisums, ko ķert, ko grābt, ko liet, atrodu kaut kādu lupatu, nezinu vai ir īstā, pēc tam izmetu ārā.

Kā vēlāk pastāsta Mārtiņš, tas esot no babajiem, jo babaji dirš uz sauli, un viņiem jākāpj augšā uz poda, lai nepieskartos ar dirsu laicīgajam.

8.aina

JĀNIS. Plānā samedīt riteņus, lai šos ceļus mērot būtu vieglāk, un varētu abus darbus apvienot. Mūsu Vitālijs ir sarunājis kādu čali, kas iedos riteni, tikai būs jauzpumpē riepa. Aizstumjos uz

vietējo autoservisu uzpumpēties un braucu laimīgs mājās. Diemžēl pēc 5 soļiem saprotu, ka riepa nav tukša, bet caura, aizmugurējais ritenis iet astotniekā un kuru katru brīdi šķīdīs. Man uznāk tādas dusmas, ka lecu virsū un braucu.

ANNA. Vitālijs sarunā arī otru riteni... Forši. Lecu virsū un braucu mājās. Pēc brīža saprotu, ka ritenim nestrādā bremzes. Esmu pamatīgi ieģrābusies... Aizstumsimies mājās, un Mārtiņš un Ilze smīnēs savu nevainīgo kristiešu smaidiņu un teiks, ka tā Dievs bija lēmis! Laikam kādi grēki nav nožēloti! Kas notiek? Riteņi un ticīgie, mācītāji, sludinātāji... Dērbija, tu tiešām mani saved ar tādiem cilvēkiem, lai arī es sāktu kaut ko sludināt?

ANNA. Tavuprāt, es neesmu pilnvērtīga?

JĀNIS. Tā es nesaku.

ANNA. Nē, tieši tā tu domā! Bet man nav jāklausa citos, lai zinātu, kas ir pareizi un kas nav, lai dzīvotu pēc sirdsapziņas!

JĀNIS. Tāpēc tev dzīvē neveicas, jo tu nekam netici.

ANNA. Tu tici, nu un? Tava izstāde tik un tā bija izgāšanās!

JĀNIS. Varbūt, ja tu noticētu Dievam, tad noticētu kaut nedaudz pati sev un sāktu kaut ko rakstīt. Es vismaz cenšos kaut ko darīt, atšķirībā no tevis, es mēģinu.

ANNA. Un tev nesanāk. Tu nemācies no kļūdām, un tā jau ir diagnoze. Cilvēki, kas 21.gadsimtā tic Dievam, ir stulbi.

JĀNIS. Pati tu stulba.

ANNA. Forši, tu aizstāvi Dievu un apsūkā mani.

JĀNIS. Tu pirmā sāki.

ANNA. Jūs, kristieši, tu, Mārtiņš, Ilze, jūs mācāt citiem, kā pareizi – dzīvot, runāt, domāt. Bet ar ko jūs esat labāki?

JĀNIS. Kāpēc tu brūc man virsū, es taču neesmu mācītājs!

ANNA. Jā, bet tu saki, ka Dievs ir. Viņš vienkārši ir. Kaut kur bārdains večuks sēž uz mākoņa maliņas un redz visus cilvēkus pasaulē, un zina, ko viņi dara, saka un domā. Tiešām?

JĀNIS. Neņirgājies!

ANNA. Es atnāku mājās no sava “foršā” darba, un tad man saka - jāprecas, jāgrib bērni, jādzemdē bērni. Nauda un karjera tāpat nenesīs laimi, jo mēs tik un tā nomirsim. Nomirsim un nokļūsim debesīs.

JĀNIS. Kāpēc tu provocē?

ANNA. Tāpēc ka panākumi arī ir Dieva pārbaudījums. Pārmaiņas pēc es būtu ar mieru ciest no panākumiem. Nespēju noticēt, ka esam kopā tik ilgi!

JĀNIS. Tu esi ļauna. Tu netici un negribi, lai labais notiek. Tu netici, ka ir labi cilvēki, tāpēc izturies pret viņiem pavirši. Es nezinu, kā lai tev parādu, ka eksistē kaut kas vairāk par sadzīvi, par nepatīkšanām un neveiksmēm.

ANNA. Nu izdari tad tā, lai tavs Dievs mums dod darbu Latvijā! Mana dzīve ir tikai manās rokās, es pati izvēlēšos, ko ar to darīt!

Klusē.

Bet varbūt tev ir taisnība. Varbūt Dievs tiešām ir. Un Dievs grib, lai tu esi kopā ar cilvēku, kas arī tic viņam, tāpat kā tu tici. Tu saproti, Dievs nemaz nevēlas, lai mēs esam kopā, tāpēc arī notika viss šis...visa šī Anglija.

JĀNIS. Kāpēc tu nevari pieņemt cilvēkus tādus, kādi tie ir?

ANNA. Es nevaru pieņemt sevi tādu, kāda esmu, kur nu vēl citus. Negribu to vairs turpināt. Izbeigsim visu šeit un tagad. Es vairs negribu būt ar tevi kopā. Čau.

Viņa aiziet.

9.aina

JĀNIS. Sestdiena, šorīt ceļamies plkst. 4:30, ārā reāls mērcētājlietus, kuram jātiek cauri. Gāž kā ar spaiņiem, es mēģinu ar galvu atsist lietu, lai redzētu, vai kādam neuzbraucu virsū, mugurā nav neviena sausa gabaliņa un vienīgais, ko domāju, kā paspēt laikā fabrikā, lai līderi neliktu braukt atpakaļ.

ANNA. Braucot domāju, ka man pietrūkst logu tīrītāji, jo acis aizmiglotas. Viņam ir melna vējjaka, pustumsā un rīta krēslā nevaru saskatīt, vai viņš brauc, vai viņš tur ir.

Steidzamies, es ļoti atpalieku. Pa ceļam nokrītu, neiebraucu pagriezienā, vēlreiz nokrītu un noripoju pa kāpnēm... Sasitos un saplēšu termosu!

Gandrīz nokavējam maiņu, atbraucam septiņas minūtes vēlāk, skrienam uz līniju. Pēkšņi ieraugu, ka viņam tek asinis no deguna - kaut kāds ārprāts. Viņam vienīgā doma, ka tik neaizsūta tādēļ mājās! Jāstrādā ar slapjām drēbēm. Polietes apsaukā mani par kurvu un bremzi. Lieku puķes ļoti lēni. Saņemu draudus, gandrīz jau sāku raudāt, bet tad Stefans, čigāns no Slovērijas, mani izglābj! Nevaru saprast, viņš ir arābs, vai tomēr čigāns, bet tāds tumsnīgāks nekā čigāni no Latvijas. Stefans sirsnīgi man rāda, kā jāliek puķes. Visu laiku saka *gūd, ic gūd*. Un kad redz, cik nelaimīga izskatos, saka, lai nesatraucos par cilvēkiem apkārt, jo *pīpl hier ār šit*. Es esmu pārsteigta un sasmejos, kaut ko jocīgu arī atbildu. Laikam nostrādā kaut kādas zemapziņas dziņas, tajā dienā no visiem negatīvajiem cilvēkiem apkārt, viņš ir tik draudzīgs un atbalsta ar savu *gūd!*

No garlaicības cilvēki izdomā sev izklaidi un šaudās ar gumijām, ar kurām tiek saspraustas puķes. Arī Stefans iemet dažas gumijas manā virzienā, es mēģinu nepievērst uzmanību, bet tad mūsu skatieni satiekas. Es ātri novēršos. Sajūtos vainīga, Viņš strādā tepat netālu. Man nevajadzētu skatīties uz citiem. Bet Stefanam ir tik skaistas acis kā tīģerim. Nu, tad lūk, viņš pusi maiņas met gumijas uz mani, sākumā smejos, tad pārstāju pavisam skatīties, bet pirms tam viņš rāda ar zīmēm, ka vēro mani un sūta savu sirdi. Tas glaimo.

JĀNIS. Debīlā rožu līnija šodien beidzas jau divpadsmitos, puslaikā.... Man jābrauc mājās... viņai jāpaliek.

Jānis nāk atvadīties, redz, ka Anna smejas un sviež gumijas. Aiziet.

ANNA. Viņš aizgāja neatvadījies. Skatos telefonā, cerībā sagaidīt kādu ziņu no viņa, bet nekā!

Pēc pusdienu pauzes es pārskāpju visus noteikumus un atnāku strādāt ar košļeni.... Dažreiz pat uzpūšu burbuli. Dumpiniece, reāla.

Fabrikas radio sāk skanēt Queen dziesma „I want to break free”

Kāds nomainījis radiostaciju un pēkšņi kaut kur starp trokšņiem un atbalsīm sadzirdu dziesmu. Kas var būt trāpīgāk!

10.aina

Īrētajā istabā. Ienāk Anna.

ANNA. Čau! Kā gāja šodien?

Klusē.

ANNA. Es tev prasu, kā tev gāja?

Klusē.

ANNA. Labi, nerunā, man vienalga!

JĀNIS. Ko tu gribi no manis? Tu jau mani pameti! Ej meklē istabu tuvāk Puķēm!

ANNA. Ko?

Klusē

ANNA. Izbeidz te spēlēt apvainoto skuķi! Mēs par šo istabu maksājam uz pusēm, un tu man nevari teikt iet meklēt istabu citur!

JĀNIS. Tu to vien dari, kā meklē iespēju tikt no manis vaļā, kāpēc tad to nedari uzreiz. Ko tu gaidi? Es tak visu redzu un jūtu!

ANNA. Tikai nevajag atkal ar savām sajūtām! Tās sajūtas mūs šeit tik tālu arī noveda!

JĀNIS. Beidz man melot vienreiz! Es taču zinu, kāpēc mēs šeit atbraucām! Kāpēc tu negribi braukt mājās...

ANNA. Nesaprotu, par ko tu runā!

JĀNIS. Rudenim gribi piepelnīties, ja? Vai kā gribi! Gribi atrast Anglijā naudīgu veci, iepazīties un palikt šeit, un dzīvot laimīgi ar savu naudu! Es tev esmu vajadzīgs tikai, lai tevi tādu jaunu skaistu un nevainīgu te kāds uz vietas nenožmiegtu!

ANNA Es domāju, ka visiem pa gabalu jau tevi ieraugot bikses ir pilnas!

JĀNIS. Es neesmu akls, tu esi izslāpusi pēc citiem! Es redzu, kā tu skaties uz to čigānu fabrikā! Kā smaidi! Cik tev jautri!

ANNA. Tev taisnība. Atkodi mani! Ko tālāk?

JĀNIS. Kā tev nav kauna? Tik vienkārši vai ne – viss. Jā..... Nē, tu esi vienkārši..... Super! Super!

ANNA. Un ko man tagad darīt?

JĀNIS. Es eju uz darbu! Un pēc tam nezinu vai atgriezīšos! Vari uzskatīt, ka esam izšķīrušies kvadrātā!

11.aina

JĀNIS. Dusmas, izmisums, apstulbums – ko darīt tālāk? Tīru vienu no telpām un uz paklāja izlīst spainis ar grīdas ūdeni. Es fiksi paņemu putekļu sūcēju. Jau nopriecājos un atviegloti uzelpoju, ka nevienam nebūs jāskaidrojas, bet, kad nākamajā telpā sūcot paklāju, tas sāk rūkt kā rakete pirms pacelšanās, izdod dūmus un nenormāli smird - es domāju - *kaņec* ir – uzsprāgšu. Viņa mani laikam ir nolādējusi! Labi, ka izrauju vadu. Sūdā, nodomāju, dirsā!

ANNA. Mārtiņš un Ilze ir projām, izeju no mūsu istabas un aizeju uz Mārtiņa svētbilžu kabinetu. Tad ieraugu, ka uz galda stāv pudele sarkanvīna un metos tai klāt. Es izdzeru bez atļaujas riktīgu vīna malku tieši no pudeles. Es zogu vīnu un malkoju turpat, visā tajā svētumā. Tad man sagribas vēl. Nodomāju - trīs lietas labas lietas - un iešauju vēl vienu graķīti. Dievs, vai Tu mani par to sodīsi? Varbūt to sodu jau izciešu? Strīdu, noguruma vai tā svētuma dēļ pamatīgi noreibstu un prātā dzimst vēl kāda ārprātīga doma – atrast Stefanu feisbukā un sarunāt tikšanos ārpus darba!

JĀNIS. Nav spēka šodien lielajai tīrīšanai. Maiņa paiet domās par viņu un to čali, tas taču nevar būt nopietni! Un ja nu tomēr? Varētu viņam rīt sadot pa seju, bet tad izcelsies skandāls, mūs atlaidīs, nevienam no tā nebūs labāk!

ANNA. Ieraugu, ka Stefans arī ir kristietis, precējies un viņam ir pieci bērni. Pēkšņi fantāzijas pārvēršas neglītā patiesībā, tik neglītā, ka sajūtos pretīgi, it kā tiešām tas viss būtu noticis un it kā tiešām es viņu būtu nokrāpusi. Nesaprotu, ko ar sevi darīt!

JĀNIS. Satieku Toniju. *Who broke the hoover?* Viņš kliez un atkārto to vairākas reizes un saka, ka esot atradis sūcēju pilnu ar ūdeni. Man bikses pilnas. Es zinu, ja pateikšu taisnību, ar mani ir cauri. Tāpēc vairāk klusēju un saku, ka neko nezinu, mierīgi tīriju paklāju vienā telpā, un tas sāka dūmot, smirdēt un dīvaini skanēt, līdz izslēdzās. Tonijs sākumā mani vēriģi testē ar acu kontaktu, vai nemeloju. Mēģinu būt pēc iespējas dabiskāks, pēc tam uzelpoju, jo viņš nopūšas un saka, ka

droši vien tas ir Lemūrs, viņš stulbs, neko nejēdz, kurī zāli un tā... Es tik māju ar galvu.... Pilnīgs apjukums. No vienas puses priecājos, no otras nezinu, kur likties, jo būšu ievainojis nevainīgu cilvēku. Ir bail Lemūru satikt, jo kas zin, mož pa galvu sados.

12.aina

Rīts. Brauc ar riteņiem. Viņš brauc ātrāk pa priekšu.

ANNA. Pagaidi!

Viņš neatbild.

ANNA. Nedusmojies, es ne uz vienu neskatos!

JĀNIS. Nav laika par to tagad runāt! Nokavēsīm!

ANNA. Nē, mums jāsalabst. Tāpat jau viss sūdīgi, bet mēs vēl strīdamies savā starpā.

JĀNIS. Vēlu tev un tavam jaunajam čalim laimi! Tev jāpasteidzas pie viņa, pēc desmit minūtēm sāksies darbs!

ANNA. Kāds vēl čalis? Tu esi man svarīgs, es negribu kašķēties. Vēl tik ilgi jāpaliek te un jāstrādā.

JĀNIS. Man taču vienalga, dari kā gribi!

ANNA. Mīļum, nedusmojies, lūdzu.

JĀNIS. Tev nav tagad man jālūdzas!

ANNA. Man nevienu citu nevajag.

JĀNIS. Kas tev pēkšņi lika izmainīties?

ANNA. Tu. Es gribu būt tikai ar tevi.

JĀNIS. Mums jau nav jābūt kopā, lai izdarītu to, ko bijām nolēmuši. Kaut kā tās nedēļas kopā izvilksim. Rīgas lidostā katrs dosies uz savu pusi.

ANNA. Nu ja tu tiešām esi nolēmis mani pamest, es palikšu Anglijā.

JĀNIS. Uz priekšu.

ANNA. Pastrādāšu pāris gadiņus, nopelnīšu dzīvoklim...

JĀNIS. Sapisīsi muguru, amputēsi kājas un sajuksi prātā.

ANNA. Netici? Šodien pat atteikšos no atpakaļbiļetes un sākšu meklēt labāku darbu.

JĀNIS. Vēlu veiksmi, tu noteikti kaut ko atradīsi!

ANNA. Kad apniks strādāt, iestāšos bezdarbniekos, dzīvošu uz pabalsta.

JĀNIS. Dabūsi bērnu no čigāna, valsts piešķirs māju.

ANNA. Beidzot uzrakstīšu grāmatu.

JĀNIS. Uzraksti, uzraksti, es izlasīšu!

ANNA. Tu vilksi galus kopā, bet man te klāsies ļoti labi.

JĀNIS. Tad šeit būs tava īstā vieta.

ANNA. It kā tev to naudu nevajadzētu!

JĀNIS. Tu esi tāda pati kā visi! Cik cilvēku šitā atbrauc uz mēnesi, tad viņiem iešaujas prātā tāda nešpetna domiņa, mož paliekam ilgāk, paliekam uz diviem mēnešiem, varbūt vēl uz pusgadiņu, sakrāsim mājiņai, ui, nesanāca, vēl jāpacīnās gadiņu, vēl gadiņu, vēl gadiņu, un tad beigu beigās viss iespējamais jau ir pagājis, visi draugi apmiruši un nekas tajā sasodītajā dzīvē nav noticis. Tikai dzīšanās pēc naudas.

ANNA. Uzmanies!

Braucot līkumā, Anna spiež bremzes, bet tās nedarbojas. Viņa nevar nobremzēt un, griežot stūri, notriec Jāni. Abi nogāžas. Riteņi saplīst.

Anna vaid, roka ir iespiesta riteņa ķēdē.

JĀNIS. Tev viss labi?

ANNA. Atšujies!

Viņa pieceļas, aiziet projām.

JĀNIS. Riteņi ir uz pusēm! Pizģec! Un ķēde pārplīsusi!

Jānis aiziet viņai līdz.

13.aina

ANNA. Tagad uz darbu jāstaigā kājām. Es arvien vairāk sāku līdzināties salīkušai večiņai, staigāju neuzkrāsojusies, vienās un tajās pašās drēbēs. Ataugušas matu saknes, pirkstu gali ir sasprēgājuši, kājas noberztas, sāp pēdas, papēži, roka, mugura. Zem nagiem ir sakrājies neiztīrams melnums un zaļums – fabrikas verga galvenā pazīme. Gribēju nopelnīt, nopelnīju.

Kad mani vecāki strīdējās, es bēgu uz citu istabu, ieslēdzu skaļāk televizoru un skatījos kādu seriālu, cik skaisti dzīvo cilvēki kaut kur citur, staigā dārgās drēbēs, maina dārglietas, ceļo pa pasauli, dzīvo villās un viesnīcās, katru dienu ēd dažādos restorānos un nedomā, vai var to atļauties. Man vienmēr likās, ja darīšu kaut ko, kas ļoti, ļoti patīk, tad noteikti sasniegšu pašus augstumus. Sekojot sapnim, piepildīšu savu aicinājumu, kļūšu gan slavēta, gan bagāta, pelnīšu, un man nekad netrūks. Viņam ir taisnība, es nekad neko neuzrakstīšu, esmu vāja. Es nekad nekļūšu izcila rakstniece, tāpēc jāmeklē citas iespēja, kā izdzīvot. Bet arī šeit es neesmu laimīga, tikai iebrienu lielākā dirsā. Šķiet, arī viņa acīs esmu kļuvusi par riebīgu, egoistisku maitu. Pietrūkst dienu, kad mums pietika vienam ar otru un viss pārējais, ieskaitot naudu, bija sīkums.

JĀNIS. Izmantoju savas darba vietas *extru* - nopeldos baseinā, džakuzi un izsēžos tvaika saunā. Sākumā domāju, ko visi runās un domās, ka putekļu sūcēja plēsējs pa baseinu draiskojas, mazgā savus sviedrus un baktērijas kopīgā ūdenī - viņam vajag citu baseinu, bet tad nodomāju *pohuj*, jāizbauda viss iespējamais maksimāli, līdz galam, nebaidoties, ka kāds kaut ko domās. Žēl, ka viņas šeit nav kopā ar mani. Mēs vairs nestrīdamies. Ir iestājies miers, bet sajūta, ka katru dienu kļūstam arvien tālāki. Gribētu viņu sajūst un samīļot, bet atnākot pēc darba, viņa jau gul, mēs tiekamies tikai naktī, sarunām un tuvībai vairs neatliek ne spēka, ne laika. Mēģinājums izglābt attiecības noskalots podā.

ANNA. Diena paiet durot pirkstus ar rozēm un klausoties čigānietes Sanitas dziesmās par Vecrīgu. Pēkšņi viņu sakož kukainis. Visi sāk knosīties, sievietes spiedz, vīrieši lepni smeļ. Sajūta kā tādā šausmu filmā par kukaiņu uzbrukumu. Bet konveijers neapstājas, un Sanita uztraucas, ka laikam nomirs, šie kukaiņi taču pārdzīvojuši visas ķīmikālijas, ko lej uz puķēm, lai tās atvestu no Kenijas un Indijas... Saku, lai apstājas, lai pamet konveijeru un izsauc ārstu, kamēr vēl nav pagājis laiks, bet Sanita saka, ka jāstrādā, citādi izmetīs. Ar ko es labāka? Strādāju ar sačakarētu roku... Viņš teica, lai sēžu mājās un veseļojos. Neklausīju. Nauda.

JĀNIS. Nekad naudu nespēju izvirzīt par mērķi, diemžēl tā ir mana vislielākā problēma – mūžīgais nabags. Kāds ar pimpi uzglezno Monu Līzu un pārdod to par miljonu, bet man vienmēr vajag gandarījumu, sajūtas, mirkļus, momentus, piepildījumu. Viņas prioritāte ir nauda, bet man tas ir pēdējais, par ko domāju. Visu sapelnīto atdošu viņai, līdz pēdējam penijam. Viņa man ir svarīgāka par jebkādu algu.

ANNA. Nelaiž vaļā doma par to, ka fabrikā pietrūkst vadoņa, pietrūkst revolūcijas! Šī doma briest jau ilgi, destruktīvās tieksmēs un fantāzijās sen kā iztēlojos, ka kādu dienu, kad atnāku uz darbu un mani sūta mājās, es apleju sevi ar benzīnu un pašaiždedzinos, pirms tam piezvanot televīzijai! Nav iespējams ilgāk klusēt par to, kas te notiek. Ja visiem vienalga, tad man nav! Viņš domā, ka esmu tāda kā visi, bet es nebūšu. Ja ne grāmatu, tad radišu skandalozu rakstu par Dērbijas vergiem. Kaut kas ir jāmaina, par to ir jāuzraksta.

14.aina

JĀNIS. Šodien paredzēta fitnesa centra alga. Konts tukšs, priekšniece uz īsziņām un zvaniem neatbild, Tonijs saka, ka viņa uz divām nedēļām atvaļinājumā... Kā cilvēks var mierīgi gulēt un atpūsties, ja atstājis savu darbinieku bez algas? Naudas var nebūt vēl ilgi, varbūt vispār nē, ja taisos braukt prom. Visa šī mokošā pastaiga un pazemīgā bagātnieku dirsu tīrīšana ir bijusi tikai tā, pieredzītei, CV ierakstam, bez graša par to visu? Ko lai viņai saku? Naudas nav un nebūs! Viņa taču man to nekad nepiedos un negribēs ar mani būt kopā, jo pat Anglijā nevaru nopelnīt! Pēkšņi šķiet, visi cilvēki apkārt skatās uz mani un ņirdz. Prātā vārās simtiem domu un rodas ārprātīgas iztēles fantāzijas. Dzimst noziedzīgas domas. Pārcilāju prātā visu šo laiku un nespēju palikt vienaldzīgs. Visapkārt vieni lieli, bezjēdzīgi un nesavācami sūdi. Rodas maniakāla drosme, un es novelku bikses un nolieku kluci pašā trenāžieru zāles vidū. *Ai broooooouuk ze huuuuveeer!* Un skrienu, skrienu neatskatīdamies. Prom, prom, prom. Rodas tāds spēks, kāds nav bijis visu šo laiku. Es nesaprotu vairs, smieties vai raudāt. Viss ir beidzies. Skrienu pa sasodīto Dērbiju kā pilnīgs vājprātīgais, sviežu pa gaisu darba drēbes un domāju par to, kas notiks ar mani, ar mums, ar šo sasodīto pieredzi...

15.aina

Istaba. Viņa sēž ar datoru klēpī. Ēd jogurtu Viņš ieskrien pie viņas un mēģina viņu pārsteigt.

ANNA. Kas noticis?

Viņš klusē.

ANNA. Tev darbā nav jābūt?

JĀNIS. Šodien piešķīra brīvdienu. Pavadīsim laiku kopā.

ANNA. Tagad nē, esmu aizņemta.

JĀNIS. Pamīļojamies.

ANNA. Pēc tam.

Viņš mēģina Annu noskūpstīt, viņa novēršas.

ANNA. Nu, lūdzu, kāpēc tu neklausies.

JĀNIS. Bet tu sēdi internetā.

ANNA. Man jāpadomā.

JĀNIS. Es gribu pabūt ar tevi.

ANNA. Tas tiešām ir svarīgi.

JĀNIS. Kāpēc tieši tagad tev kaut kas jāraksta?

ANNA. Ja es to neuzrakstīšu tagad, tad nekad neuzrakstīšu. Manām smadzenēm vajag piepūli, vajag slodzi, citādi tās vispār pārstās darboties.

JĀNIS. Kas tur tik steidzams, ka nevar pagaidīt?

ANNA. Tu pats visu laiku teici, lai rakstu, bet tagad man neļauj rakstīt. Kas ar tevi? Tas nevar gaidīt vēl ilgāk. Un kad tu būsi projām, man vajadzēs iet uz veikalu un pirkt tev ēdienu. Pirkt cīsiņus, cept cīsiņus, gaidīt tevi mājās, uzlikt ēdienu uz šķīvja, pienest klāt, novākt, nomazgāt. Man jāraksta tagad!

JĀNIS. Es strādāju divos darbos, pa kuru laiku tu gribēji, lai es vēl eju uz veikalu?

ANNA. Un pa kuru laiku man dzīvot? Es gribu vismaz vienu mazu īsu brīdi priekš sevis. Es katru dienu daru vienu un to pašu! Katru dienu!

JĀNIS. Nu labi, netaisi neko, ja tev grūti.

ANNA. Man nav grūti. Bet tu to uztver kā kaut ko pašsaprotamu. Šodien ir brīvdiena, un pārmaiņas pēc jāizdara kaut kas vairāk par cīsiņu cepšanu!

Jānis atņem Annai datoru un izliek to ārā pa durvīm, lai viņa pievērs viņam uzmanību.

JĀNIS. Mīļum, nav spēka ar tevi strīdēties.

ANNA. Mīļum, mīļum, mīļum. To vien dzirdu, kā mīļums.

Jānis mēģina viņu apskaut. Nāc!

ANNA. Tu no manis gribi tikai vienu.

JĀNIS. Nu kas par sviestu!

ANNA. Es taču lūdzu tev mani neaiztikt. Vai tad es tevi nelūdzu? Vairākkārt. Kāpēc tu nedzirdi? Kāpēc tu ignorē, ko tev saku?

Viņa paņem jogurtu.

ANNA. Gribi ēst, jā? Še, ēd. *Viņa izlej jogurtu viņam virsū.* Vai nav mīļi?

JĀNIS. Tu esi galīgi nojūgusies?

Notiek cīņa.

ANNA. Kāpēc tu vienkārši nevarēji ieklausīties tajā, ko saku?

JĀNIS. Nekliedz, Mārtiņš un Ilze mūs sadzirdēs.

ANNA. Lai klausās, lai dzird, kāda nešķīstība notiek viņiem aiz sienas. Sūds sūds sūds.

Viņš uzliek roku viņai virsū.

JĀNIS. Nomierinies.

Viņa izraujas un izskrien ārā no istabas, paņem datoru.

ANNA. Mārtiņš un Ilze laikam to visu ir sadzirdējuši, noklausījušies vai bijuši spiesti to visu dzirdēt. Mani pasauc uz glāzi vīna un grieķu kūkas gabalu. Pēc strīda, ar grūtībām piespiežu sevi

būt laipna un pieklājīga, apnicis izlikties, ka viss ir kārtībā. Mārtiņš rāda rakstu internetā par pāri, kas laulībā nodzīvojis 62 gadus, un tad abi nomira vienā dienā, rokās sadevušies. Mārtiņš jautā, vai es arī tā negribētu. Un vai tad es neticu mīlestībai? Domāju – ej tu galīgi! Kādā sakarā? Kāpēc man tas viss jāklausās?

Atgriežas istabā.

ANNA. *Kam on, kas viņiem no tā? Šī tiešām nav nekāda peļņa, bet kristīgā noietne. Svētceļojums, no visām malām man apkārt ir cilvēki ar kaut kādu ticību, pārliecību, reliģisku piederību. Vājprāts! Kāpēc jūs liekat man kļūt tādai, kāda es neesmu?*

Klīdz

JĀNIS. Pietiek! Domā, tikai tev ir sūdīgi? Tikai tu ciet, bet man šeit ļoti patīk? Tu esi tāda egoiste! Par mani taču tev pilnīgi nospļauties! Es šeit atbraucu tikai tevis dēļ! Viss, ko es te daru, ir tevis dēļ. Lai tu būtu laimīga! Bet tev nevajag mani, tev vajag tikai naudu! *Izvelk sīknaudu no kabatām un met viņai* Še ņem! Savāc visu, kas man ir!

ANNA. Izbeidz!

JĀNIS. Šī ir briesmīgākā vasara manā mūžā! Un ne jau darba dēļ, tevis dēļ! Es atbraucu šeit, jo gribēju tev izpatikt. Pierādīt, ka esmu atbildīgs un praktisks. Gribēju glābt mūsu attiecības. To visu naudu es pelnīju tev. Bet tagad jau tam nav nekādas jēgas. Un vēl! Tavai zināšanai, es neko nenopelnīju. Puķu darbā nopelnītais aizgāja par īri un cīsiņiem, bet fitnesa centrā nostrādāju par vergu. Šodien ir algas diena, un man naudu neieskaitīja! Visa vasara novergota priekam!

Aiziet. Anna skrien viņam pakaļ.

ANNA. Pagaidi! Kur tu ej?

JĀNIS. Atšujies!

ANNA. Nerunā tā! Kur tu ej?

JĀNIS. Es eju lekt no tilta! Dzīvei vairs nav jēgas! Manu mākslu nevienam nevajag, Tu mani nemīli un naudas arī nav.

16.aina

Jānis stāv uz tilta margas. Anna – viņam aiz muguras, mēģina izdomāt iemeslu, lai viņš pagrieztos un paskatītos uz viņu!

ANNA. Pagriezies! Nu pagriezies! Tu redzēji?

JĀNIS. Ko?

ANNA. Tur debesīs tikko kaut kas bija!

JĀNIS. Nu un?

ANNA. Gaisma. Tur augšā!

JĀNIS. Ej mājās!

ANNA. Visur. Pavisam gaišs pēkšņi kļuva.

JĀNIS. Tev izlikās.

ANNA. Es redzēju! Nu pagriezies!

Klusē.

ANNA. Tagad tu taču to redzēji? Skaties visur! Tik daudz lidmašīnu!

JĀNIS. Netālu ir lidosta.

Anna ir pienākusi pavisam tuvu un ieķērusies Jānim kājā!

ANNA. Skaties! Nu, lūdzu, paskaties!

Anna arī uzkāpj uz tilta margas un apķer Jāni, noskūpst.

ANNA. Lūdzu nelec no tilta! Piedod man!

Ilgs klusums. Abi sēž uz tilta margas un skatās lejā, viens otram piespiedušies.

JĀNIS. Man tevis pietrūka šajā vasarā!

ANNA. Man tevis arī.

Pēc brīža.

ANNA. Braucam mājās, braucam uz Latviju!

Klusums

JĀNIS. Nu ja braucam, tad braucam! *Pasmaida*

Tāpat kā uz kalna viņi spļauj saujā un spiež rokas!

Tad spļauj no tilta.

ABI KOPĀ. Tas tev, Anglija!

Beigas